

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIRMĀ NODAĻA

LIETA “BĻAKAJS UN CITI pret HORVĀTIJU”

(Pieteikums Nr. 74448/12)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2014. gada 18. septembrī

GALĪGĀ REDAKCIJA

16.02.2015.

Šis spriedums ir kļuvis galīgs saskaņā ar Konvencijas 44. panta 2. punktu. Tajā var tikt veikti redakcionāli labojumi.

Lietā “Bļakajs un citi pret Horvātiju”

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Pirmā nodaļa), sanākusi kā palāta šādā sastāvā:

Izabella Bero-Lefēvra [Isabelle Berro-Lefèvre], priekšsēdētāja,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Jūlija Lafranka [Julia Laffranque],

Paulo Pinto de Alvukerke [Paulo Pinto de Albuquerque]

Lins Aleksandrs Sicilians [Linos-Alexandre Sicilianos],

Ēriks Mēse [Erik Møse],

Ksenija Turkoviča [Ksenija Turković], tiesneši,

un Sērens Nīlsens [Søren Nielsen], nodaļas sekretārs,

pēc savstarpējas apspriešanās 2014. gada 26. augustā

pasludina šo spriedumu, kas pieņemts attiecīgajā datumā.

PROCEDŪRA

1. Lieta ierosināta, ņemot vērā pieteikumu (Nr. 74448/12) pret Horvātijas Republiku, ko saskaņā ar Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “Konvencija”) 34. pantu 2012. gada 27. oktobrī Tiesai iesniedza pieci Horvātijas pilsoņi: Čamiļs Bļakajs [Čamilj Bljakaj] (turpmāk tekstā – “pirmais pieteikuma iesniedzējs”), Saša Bļakajs [Saša Bljakaj] (turpmāk tekstā – “otrais pieteikuma iesniedzējs”), Emina Bļakaja-Vuliča [Emina Bljakaj Vulić] (turpmāk tekstā – “trešā pieteikuma iesniedzēja”), Katarīna Knapiča [Katarina Knapić] (turpmāk tekstā – “ceturtā pieteikuma iesniedzēja”) un Ružica Novački [Ružica Novački] (turpmāk tekstā – “piektā pieteikuma iesniedzēja”).
2. Pieteikuma iesniedzējus pārstāvēja Bjelovarā praktizējošs jurists V. Gredeļs [V. Gredelj]. Horvātijas valdību (turpmāk tekstā – “Valdība”) pārstāvēja tās pārstāve Š. Stažnika [Š. Stažnik].
3. Pieteikuma iesniedzēji apgalvoja, ka valsts iestādes nav aizsargājušas viņu radniecības tiesības uz dzīvību.
4. Valdībai par pieteikumu tika paziņots 2013. gada 31. maijā.

FAKTISKIE APSTĀKĻI

I. LIETAS APSTĀKĻI

5. Pirmais pieteikuma iesniedzējs ir dzimis 1948. gadā, otrs pieteikuma iesniedzējs ir dzimis 1976. gadā, trešā pieteikuma iesniedzēja ir dzimusi 1980. gadā, un visi dzīvo Slatinā. Ceturtā pieteikuma iesniedzēja ir dzimusi 1956. gadā un dzīvo Osijekā, un piektā pieteikuma iesniedzēja ir dzimusi 1949. gadā un dzīvo Josipovacā.

A. Lietas priekšvēsture

6. Pirmais pieteikuma iesniedzējs ir mirušās Slatinas advokātes M.B.B. vīrs, otrs pieteikuma iesniedzējs un trešā pieteikuma iesniedzēja ir viņas bērni, un ceturtā un piektā pieteikuma iesniedzēja ir viņas māsas.

-
7. M.B.B. pārstāvēja M.N. laulības šķiršanas lietā, kas bija ierosināta 2001. gada decembrī Slatinas pilsētas tiesā (Općinski sud u Slatini) pret viņas vīru A.N.
 8. Pirmā tiesas sēde šajā lietā, uz kuru ieradās abas puses un advokāte M.B.B., notika 2002. gada 12. februārī. Tiesa uzklaušīja pušu argumentus un nolēma pieprasīt ziņojumu no vietējā sociālā dienesta. Lietas izskatīšana tika atlikta uz 2002. gada 9. aprīli.
 9. Sodu reģistrā esošā informācija liecina, ka A.N. bija problēmas ar alkohola lietošanu, vardarbīgu uzvedību un šaujamieroču neatļautu glabāšanu. 1993. gada maijā Slatinas policija (*Policijska Postaja Slatina* – turpmāk tekstā “policija”) ierosināja kriminālprocesu par kriminālpārkāpumu izdarīšanu, proti, meitas un sievas piekaušanu alkohola ietekmē un draudēšanu ar šaujamieročiem. Šajā gadījumā policija A.N. konfiscēja šaujamieroči ar duci ložu un rokas granātu. Tomēr sīkākas informācijas par šīs lietas iznākumu nav. Laikā no 2000. līdz 2002. gadam trīsreiz tika reģistrēta vardarbība A.N. ģimenē un divreiz miera un sabiedriskās kārtības traucēšana, turklāt 2001. gada maijā policija informēja prokuratūru par krimināllietas uzsākšanu pret A.N. sakarā ar nopietnu nāves draudu izteikšanu sievai.
 10. 2000. gada 16. oktobrī Slatinas kriminālpārkāpumu tiesa (*Prekršajni sud u Slatini*) atzina A.N. par vainīgu kriminālpārkāpuma izdarīšanā un par vardarbību ģimenē sodīja ar naudas sodu 500 Horvātijas kunu (HRK) apmērā. Lietas izskatīšanas laikā M.N. paskaidroja, ka tiesā tiek izskatīta laulība šķiršanas lieta un A.N. ir to pārsūdzējis. Viņa arī paskaidroja, ka nokļuvusi slimnīcā pēc tam, kad A.N. viņu smagi piekāvis.
 11. 2001. gada 25. jūlijā Slatinas pilsētas tiesa atzina A.N. par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un par nopietnu nāves draudu izteikšanu sievai sodīja ar brīvības atņemšanu uz diviem mēnešiem un nosacītu brīvības atņemšanu uz gadu.

B. Pieteikuma iesniedzēju radniecības slepkavība

12. 2002. gada 25. marta policijas ziņojumā norādīts, ka 2002. gada 21. martā M.N. kopā ar A.N. ieradās policijas iecirknī, apgalvojot, ka vīrs viņu aizskāris. Viņa nesūdzējās par citiem iespējamajiem draudiem vai vardarbību. Viņa arī paskaidroja, ka A.N. viņu piekāvis jau iepriekš un bijis notiesāts par kriminālpārkāpumu un noziegumu izdarīšanu. Tāpat viņa norādīja, ka tiesā tiek izskatīta viņu laulības šķiršanas lieta un sēde paredzēta 2002. gada 9. aprīlī. Tajā pašā reizē A.N. iebilda, ka nevēlas, lai sieva satiekas ar citiem vīriešiem. Policijas darbinieks Ž.J., kurš nopratināja laulātos, brīdināja A.N., lai viņš pārstāj aizskart sievu, un aicināja visus strīdus risināt, šķirot laulību tiesā. Ziņojumā arī atrodama piezīme, ka nopratināšanas laikā A.N. un M.N. neizrādīja nekādas agresijas, alkohola lietošanas vai satraukuma pazīmes.
13. Pēc tam policijas darbinieks Ž.J. par nopratināšanu informēja savu priekšnieku M.Kr. Viņam tika norādīts, ka par notikušo žurnālā jāizdara īsa atzīme un nav nepieciešams sastādīt ziņojumu vai veikt turpmākas darbības.
14. Saskaņā ar turpmākajiem policijas ziņojumiem nākamajā dienā apmēram plkst. 7.00 A.N. devās uz banku Slatinā, lai izņemtu visu savu naudu. Bankas darbiniecei D.K., kuru viņš bija saticis iepriekš, viņš paziņoja, ka viņi nekad vairs netiksies. Runājot ar bankas darbinieci, A. N. raudāja. Kad viņa jautāja, kas viņu nomāc, viņš atbildēja, ka “par to vēl runās”. Viņš arī paspieda roku vairākiem citiem cilvēkiem, kuri pēc tam ieteica bankas vadītājam F.S. sazināties ar policiju. F.S. sekoja A.N. izejam ārā no bankas un jautāja, kas viņu nomāc. A.N. atbildēja, ka viņam viss apnicis – sieva, kura viņu krāpj ar citiem vīriešiem, un dēls, kurš ir narkomāns, un ka viņš kaut ko darīs un neviens viņu neapturēs.
15. Plkst. 7.15 F.S. par notikušo informēja policiju, norādot, ka baidās: A.N. varētu kaut ko nodarīt sev vai citiem.
16. Plkst. 7.15 dežurējošais komandējošais virsnieks T.S. uz banku nosūtīja patruļu divu policijas darbinieku M.L. un I.B. sastāvā. Vienlaikus viņš Sodu reģistrā pārbaudīja

informāciju par A.N. un ievēroja, ka viņš ticis sodīts par vardarbību. Tāpēc viņš informēja policijas priekšnieku M.Ko., kurš pavēlēja nosūtīt policijas patruļu uz A.N. mājas adresi. Plkst. 7.38 M.L. un I.B. tika nosūtīti meklēt A.N. viņa mājās.

17. Policijas darbinieku M.L. un I.B. iesniegtajā ziņojumā norādīts, ka viņi A.N. atrada mājās. Viņš piegāja pie viņiem mājas priekšā un teica, ka viņam viss apnicis, viņš izņēmis naudu savām bērēm, jo gatavojas izdarīt pašnāvību šajā vai nākamajā dienā, metoties zem vilciena, un viņi šajā sakarā neko nevar izdarīt. Viņš arī pastāstīja, ka jau uzrakstījis pašnāvības vēstuli, un sūdzējās, ka iepriekšējā dienā bijis policijas iecirknī, jo sieva satiekoties ar citu vīrieti. Policijas darbinieki savā ziņojumā norādīja, ka A.N. neizskatījies dzēris, neizrādījis nekādas agresivitātes pazīmes un nepieminējis sievu vai kādu citu, vai to, ka viņš varētu kādam nodarīt pāri. Tāpēc viņi viņam teikuši, ka viss būs labi, un aizgājuši.

18. Pēc atgriešanās policijas iecirknī plkst. 8.06 policijas darbinieki par notikušo sarunu ziņoja dežurējošajam komandējošajam virsniekam M.T., kurš pa to laiku bija pārņēmis dežūru no T.S. (skat. 16. punktu iepriekš).

19. Saskaņā ar M.T. sastādīto 2002. gada 22. marta ziņojumu policijas darbinieki M.L. un I.B., kuri bija apmeklējuši A.N. viņa mājā (skat. 17. punktu iepriekš), ziņoja M.T., ka A.N. apdomāja pašnāvību ģimenes problēmu dēļ, bija pieminējis laulības šķiršanu un teicis, ka neviens viņu nepaturēs. Plkst. 8.12 M.T. par notikušo paziņoja kriminālpolicijas priekšnieka vietniekam M.B., kurš lika viņam nekavējoties sazināties ar Slatinas veselības centru (*Dom zdravlja Slatina* – turpmāk tektā “slimnīca”) un Slatinas sociālās aprūpes centru (*Centar za socijalnu skrb Slatina*). Slimnīcas ārstu I.F. viņš informēja plkst. 8.15 un sociālās aprūpes centru – plkst. 8.18. Ārsts teicis, ka sazināsies ar tuvējo psihiatrisko slimnīcu, lai noskaidrotu, vai tajā iespējams uzņemt A.N., savukārt sociālās aprūpes centra darbiniece paziņojusi, ka ir ļoti labi informēta par situāciju ar A.N., un ieteikusi policijai sazināties ar slimnīcu.

20. Vēlāk izmeklēšanas laikā policija konstatēja, ka darbinieks M.T. bija falsificējis savu ziņojumu, jo faktiski ārsts I.F. tika informēts plkst. 9.40, nevis 8.15, kā norādīts ziņojumā, un sociālās aprūpes centrs tika informēts plkst. 9.37, nevis plkst. 8.18, kā norādīts ziņojumā (skat. 19. punktu iepriekš un 35. un 46. punktu turpmāk).

21. Pa to laiku, kaut kad pēc plkst. 8.00, A.N. atgriezās bankā, kliegdam uz F.S. par policijas izsaukšanu. Pēc tam viņš devās iedzert uz tuvējo bāru un apmēram plkst. 9.00 ieradās policijas iecirknī. Tur viņš satika dežurējošo komandējošo virsnieku M.T. un jautāja, kāpēc pie viņa bija ieradusies policija. M.T. paskaidroja, ka policija saņēmusi informāciju par viņa problēmām. A.N. atbildēja, ka pats savas problēmas atrisinās un iecerēto īstenos. Pēc tam viņš pameta policijas iecirkni.

22. Tad A.N. devās meklēt sievu, kura sāka darbu maiznīcā plkst. 10.00. Viņš gaidīja viņu uz tuvējās ielas, zinot, ka ceļā uz darbu viņai tur jāiet garām. Ieraudzījis sievu, A.N. piegāja viņai klāt un iesita pa galvu, nogāžot zemē. Pēc tam viņš vienreiz uz viņu izšāva un devās prom, bet tad atgriezās, lai iešautu viņai vēl trīs reizes. Viņa izdzīvoja par spīti smagiem ievainojumiem galvā, vēderā un rokā.

23. Pēc sievas sašaušanas A.N. devās uz M.B.B. biroju, kas atradās tikai apmēram trīssimt metru tālāk. Tobrīd M.B.B. atradās birojā kopā ar savu sekretāri un klientu A.R. Iegājis birojā, A.N. nekavējoties izšāva M.M.B. virzienā, bet trāpīja galdā. Klients mēģināja viņu nomierināt, bet, kad A.N. piedraudēja viņu nogalināt, aizbēga. Pēc tam A.N. mēģināja nošaut sekretāri, kura zvanīja policijai, bet pistole iesprūda, un viņai izdevās aizbēgt. Tad A.N. piegāja pie M.B.B. un iešāva viņai galvā, izšaujot trīs lodes, no kurām divas bija nāvējošas.

24. Pa to laiku garāmgājēji par notikušo bija paziņojuši policijai, un vairākas policijas vienības tika nosūtītas bruņotā noziedznieka meklēšanai.

25. Apmēram plkst. 10.35 policija ieradās A.N. mājās, pavēlēja viņam padoties un doties policijas darbiniekiem līdzī uz iecirkni saistībā ar šaušanas izmeklēšanu. Viņš atteicās, pēc tam aizmeta divas rokas granātas uz policijas darbiniekiem un sāka uz viņiem šaut.

26. Kad A.N. mājā apmēram plkst. 15.26 iebrāzās speciālās policijas vienība, tās atrada viņu ar paša radītu ievainojumu galvā, šaušanā izmantoto ieroci un pašnāvības vēstuli. Viņu nekavējoties nogādāja slimnīcā, bet nākamajā dienā viņš nomira.

C. Notikušā izmeklēšana

27. Tajā pašā incidentu dienā Bjelovaras apgabaltiesas (*Županijski sud u Bjelovaru*) izmeklēšanas tiesnesis un apgabala prokurora vietnieks kopā ar policijas tiesu medicīnas ekspertiem veica nozieguma vietas apskati. A.N. mājā policija atrada vēl vienu pašnāvības vēstuli, daudz dažādu ložu un tukšu rokas granātas patronu. Tāpat policija konstatēja, ka A.N. izmantotais ierocis reģistrēts kā nozaudēts un tā īpašnieks miris 1997. gadā.

28. Izmeklēšanas tiesnesis pieprasīja veikt liķu tiesmedicīnisko ekspertīzi, kas apstiprināja, ka M.B.B. mirusi vardarbīgā nāvē no šāvieniem.

29. Izmeklēšanas laikā policija nopratināja vairākus cilvēkus, kas sniedza informāciju par A.N. un notikumiem, kuru gaitā viņš bija nogalinājis M.B.B. un mēģinājis nogalināt savu sievu. Policija sastādīja nopratināšanas protokolus, taču uz tiem nebija liecinieku paraksta vai cita apliecinājuma.

30. Saskaņā ar policijas ziņojumiem A.N. un M.N. bērni E.N. un M.B. sniedza informāciju par problēmām ģimenē un biežajiem vardarbības incidentiem, kurus galvenokārt izraisīja A.N. alkoholisms. M.N. nopratināšanā apstiprināja, ka ģimenē bijuši šādi incidenti. Viņa arī apgalvoja, ka A.N. bijis dusmīgs uz viņas advokāti, taču nav draudējis viņu nogalināt.

31. M.B.B. sekretāre aprakstīja notikumus, kuru gaitā A.N. bija mēģinājis viņu nošaut un nogalinājis advokāti M.B.B., ko apstiprināja arī klients A.R., kurš tobrīd bija atradies birojā (skat. 23. punktu iepriekš). Vēl viens liecinieks N.M., viesmīlis tuvējā bārā, stāstīja, kā viņš dzirdējis šāvienus un vēlāk atradis M.B.B. mirušu savā birojā.

32. Policija nopratināja arī bankas darbiniekus D.K. un F.S., kuri sniedza informāciju par A.N. uzvedību bankā (skat. 14. punktu iepriekš), un divus citus lieciniekus I.T. un A.K., kuri arī atradušies bankā brīdī, kad tur bijis A.N. Abi bankas klienti apgalvoja: A.N. šķitis uztraukts, un izskatījās, ka viņam nepieciešama palīdzība, taču viņš nebija minējis, ka plāno kādu nogalināt.

33. A.N. paziņa Ž.M. policijai pastāstīja: iepriekšējā gada laikā A.N. teicis, ka nogalinās savu sievu. Pēc konkrētajiem notikumiem A.N. viņam piezvanījis un pateicis, ka nogalinājis sievu un nošāvis viņas advokāti. Šajā sakarā informāciju sniedza vēl viens A.N. paziņa I.Š., kurš apgalvoja, ka A.N., atrodoties alkohola reibumā, teicis, ka kādu nogalinās, neprecizējot, kuru tieši. Attiecīgajā rītā viņš bija saticis A.N., kurš viņam rādījis sauju ložu.

34. A.N. svainis L.Z. norādīja, ka A.N. sūdzējies: laulības šķiršanas lietas izskatīšanā M.B.B. nebija viņam ļāvusi tiesā izteikt visus argumentus un viņam kaut kas šajā sakarā jādara, taču viņš neminēja, kas tieši. Viņš nekad nebija teicis, ka kādu nogalinās. Otrs viņa svainis F.Z. apgalvoja, ka pāris dienu pirms notikušā viņa sieva Ž.Z. viņam pastāstījusi, ka satikusi A.N., kurš teicis, ka nogalinās savu sievu un viņas advokāti, taču viņai nešķitis, ka viņš tiešām to domā nopietni. To savā liecībā policijai apstiprināja arī pati Ž.Z.

35. Izmeklēšanas laikā policija nopratināja ārstu I.F., kurš bija atbildējis uz policijas zvanu slimnīcai incidentu rītā (skat. 19. punktu iepriekš). Viņš apgalvoja, ka saņēmis zvanu apmēram plkst. 9.40, nevis 8.20, kā norādīts plašsaziņas līdzekļos. Viņš to arī varēja pierādīt, jo viņa telefonam bija iespēja ierakstīt zvanu laiku un datumu. Pamatojoties uz saņemto informāciju, viņš bija centies sazināties ar tuvējo psihiatrisko slimnīcu, lai nokārtotu A.N. iespējamo hospitalizāciju. Tomēr viņam nebija izdevies to pārrunāt ar kādu no ārstiem, jo medmāsa viņam paziņojusi, ka visi ārsti ir sanāksmē, kuru viņai nav atļauts traucēt.

36. Izmeklēšanas rezultātus iesniedza Slatinas pilsētas prokuratūrai (*Općinsko državni odvjetništvo u Slatini*), lai tā izvērtētu, vai policiju var saukt pie atbildības par tās rīcību

saistībā ar konkrētajiem notikumiem, jo īpaši Likuma par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību 24. panta piemērošanu. Šis pants noteica, ka personu var hospitalizēt psihiatriskās ārstniecības iestādē, ja ir pamatotas aizdomas, ka šī persona rada tiešu apdraudējumu savai dzīvībai vai veselībai vai citu personu dzīvībai vai veselībai (skat. 81. punktu turpmāk).

37. 2002. gada 16. augustā Slatinas pilsētas prokuratūra sniedza šādu paziņojumu:

“A.N. bija persona ar tieksmi uz vardarbību, pret kuru bija ierosināta krimināllieta par nopietnu nāves draudu izteikšanu sievai un par kuru vairākkārt bija ziņots saistībā ar kriminālpārkāpumiem, proti, vardarbību ģimenē, vardarbīgu uzvedību un necienīgu izturēšanos pret policijas darbiniekiem. Konkrētajā dienā A.N. bez sīkākiem paskaidrojumiem paziņoja policijas darbiniekiem, ka plāno izdarīt pašnāvību ģimenes problēmu dēļ. Dežurējošais policijas darbinieks M.T. neinformēja slimnīcu un sociālās aprūpes centru par situāciju kopumā. Ja starp ārstu un sociālo darbinieci, kura labāk pārzināja situāciju A.N. ģimenē, būtu bijusi saskaņota rīcība, iespējams, būtu veikti pasākumi pašnāvības novēršanai. Attiecīgajos apstākļos konkrētajā brīdī policijas darbiniekiem nebija iemesla izturēties pret A.N. kā pret personu ar garīgiem traucējumiem Likuma par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību 24. panta izpratnē. [...]”

38. 2005. gada 22. martā pieteikumu iesniedzēji ar jurista starpniecību iesniedza Slatinas pilsētas prokuratūrā sūdzību par policijas darbinieku M.T., apgalvojot, ka viņš falsificējis policijas ierakstus, norādot laiku, kad sazinājies ar slimnīcu un sociālās aprūpes centru (skat. 19. un 20. punktu iepriekš). Tāpat viņi iesniedza sūdzību par policijas priekšnieku M.Ko. par varas un pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu, jo viņš nebija uzsācis kriminālprocesu pret policijas darbinieku M.T.

39. 2005. gada 30. maijā Slatinas pilsētas prokuratūra noraidīja sūdzības par policijas darbiniekiem, pamatojoties uz to, ka viņu darbībās nav saskatāmas noziedzīgu nodarījumu pazīmes.

40. 2005. gada 10. jūnijā visi pieci pieteikuma iesniedzēji un M.B.B. māte K.B. pārņēma apsūdzību kā papildu prokurori un iesniedza apsūdzības rakstu pret policijas darbiniekiem Slatinas pilsētas tiesā.

41. Lietas izskatīšanas laikā policijas darbinieks M.T. apgalvoja, ka pēc tam, kad policijas darbinieki M.L. un I.B. bija atgriezušies no sarunas ar A.N. (skat. 19. punktu iepriekš), viņi pastāstīja, ka A.N. bijis uztraukts un pieminējis problēmas ģimenē, bet nav izteicis nekādus draudus. Tāpēc apmēram plkst. 8.00 viņš bija mēģinājis sazināties ar policijas priekšnieku M.Ko., lai saņemtu turpmākus norādījumus. Pēc tam, kad viņam divreiz nebija izdevies sazināties ar M.Ko., kurš neatradās iecirknī, viņš zvanīja kriminālpolīcijas priekšnieka vietniekam M.B., kurš lika viņam sazināties ar slimnīcu un sociālās aprūpes centru. Pēc tam viņš zvanīja slimnīcai, taču numurs, kuru viņš sastādīja, bija nepareizs, un pareizo numuru viņam izdevās dabūt tikai vēlāk, kad viņš runāja ar ārstu I.F. Kad viņš zvanīja slimnīcai pirmoreiz, viņš uzrakstīja precīzu laiku uz papīra un vēlāk šo laiku vienkārši ierakstīja savā ziņojumā.

42. Arī ārsts I.F. sniedza mutisku liecību lietas izskatīšanas laikā. Viņš liecināja, ka pēc tam, kad no policijas bija saņēmis informāciju par sarunu ar A.N., viņš policijai teicis, ka A.N. jāizmeklē, lai izlemtu, vai nepieciešama piespiedu psihiatriskā ārstēšana. Tomēr policija nezināja, kur A.N. tobrīd atrodas, tāpēc viņš ieteicis policijai A.N. atrast. Apmēram pēc piecpadsmit minūtēm slimnīca saņēmusi informāciju par šaušanu.

43. 2006. gada 3. maijā Slatinas pilsētas tiesa attaisnoja policijas darbinieku M.T., jo nebija pierādījumu, ka viņš tīši falsificējis ziņojumu. Tiesa arī noraidīja apsūdzības pret policijas virsnieku M.Ko., pamatojoties uz to, ka lietā iestājies noilgums.

44. 2006. gada 21. septembrī Virovitičas apgabaltiesa (*Županijski sud u Virovitici*) atstāja spēkā spriedumu apelācijas kārtībā.

D. Disciplinārlieta pret policijas darbiniekiem

45. 2002. gada 18. aprīlī Iekšlietu ministrija ierosināja disciplinārlietu pret policijas darbinieku M.Kr. sakarā ar to, ka viņš nebija ziņojis par A.N. un viņa sievas nopratināšanu 2002. gada 21. martā, lai gan A.N. iepriekšējā sodāmība un informācija par viņu attiecībām pieprasīja šādas darbības dokumentēšanu (skat. 12. un 13. punktu iepriekš).
46. 2002. gada 27. maijā disciplinārlieta tika ierosināta arī pret policijas darbinieku M.T. sakarā ar to, ka viņš 2002. gada 22. marta rītā nebija slimnīcai uzreiz ziņojis par situāciju ar A.N., kā to viņam bija licis darīt viņa priekšnieks, un falsificējis ziņojumu attiecībā uz laiku, kad viņš sazinājies ar slimnīcu un sociālās aprūpes centru (skat. 19. un 20. punktu iepriekš).
47. Iekšlietu ministrijas Osijekas pirmās instances disciplinārā tiesa (*Prvostupanjski disciplinski sud u Osijeku*) 2002. gada 10. oktobrī atzina policijas darbinieku M.Kr. par vainīgu un sodīja ar 15 % algas samazinājumu uz vienu mēnesi.
48. 2002. gada 5. novembrī disciplinārā tiesa atzina policijas darbinieku M.T. par vainīgu un sodīja ar 10 % algas samazinājumu uz diviem mēnešiem.

E. Pieteikuma iesniedzēju civilā tiesvedība par kaitējuma atlīdzinājumu

49. 2005. gada 22. martā pieci pieteikuma iesniedzēji un K.B. iesniedza Slatinas pilsētas tiesā pieteikumu civillietas ierosināšanai pret valsti, pieprasot atlīdzinājumu par to, ka valsts iestādes neaizsargāja viņu radniecības tiesības uz dzīvību. Viņi atsaucās uz Valsts pārvaldes likuma 13. pantu, kurā noteikts, ka valstij ir pienākums atlīdzināt kaitējumu, kas pilsonim, juridiskai personai vai citai personai nodarīts ar valsts iestādes prettiesisku vai nelikumīgu rīcību (skat. 83. punktu turpmāk).
50. 2005. gada 6. janvārī notika pirmā tiesas sēde, kurā pirmās instances tiesa uzklaušīja bankas darbinieku F.S. un M.S. liecības.
51. F.S. liecināja, ka pēc tam, kad ieraudzījis A.N. raudam, viņš jautājis A.N., kas noticis, un A.N. atbildējis, ka par to vēl runās. Pēc tam viņš piezvanījis policijai, kas drīz vien ieradusies. Kad viņš izstāstījis policijai, kas noticis, policija vienkārši atbildējusi, ka ļoti labi A.N. pazīst. A.N. tajā rītā šķitis ļoti nestabilā stāvoklī, ko F.S. uzreiz pamanījis, jo strādā ar cilvēkiem. Visi bankā ievērojuši, ka A.N. uzvedies kā jucis, tāpēc F.S. izsaucis policiju, jo domājis, ka A.N., pirmkārt, apdraud pats sevi un viņam nepieciešama medicīniskā palīdzība. Kad A.N. bankā ieradies otrreiz, viņš nebija nomierinājies un kļēdzis uz F.S. par to, ka par viņu ziņots policijai. Šo notikumu versiju apstiprināja M.S.
52. Tiesas sēdē 2005. gada 14. septembrī pirmās instances tiesa uzklaušīja ārsta I.F. liecību. Viņš liecināja, ka 2002. gada 22. marta rītā, apmēram plkst. 9.45, saņēmis informāciju no policijas, ka A.N. uzvedas dīvaini un var izdarīt ko sliktu. Tomēr policijas darbinieks nebija zinājis, kur A.N. tobrīd atrodas. Ārsts I.F. paskaidroja, ka parastā prakse šādos gadījumos ir personu izmeklēt un tad izlemt, vai nepieciešama hospitalizācija. Viņš arī norādīja, ka policijas darbinieks, kurš viņam zvanīja, bija teicis, ka A.N. varētu kādu nogalināt vai izdarīt kaut ko citu sliktu. Tas viņam lika domāt, ka viņam un policijai bijis nepieciešams iejaukties un aizvest A.N. uz psihiatrisko slimnīcu. Ja policijai būtu izdevies A.N. atrast, viņš būtu A.N. izmeklējis, jo tāda bijusi prakse līdzīgos gadījumos, tostarp gadījumos, kad kāds draudējis izdarīt pašnāvību.
53. Tajā pašā tiesas sēdē pirmās instances tiesa nopratināja policijas priekšnieku M.Ko., kurš paskaidroja, ka pazinis A.N., jo A.N. reiz bijis aizturēts iecirknī par vardarbīgu uzvedību. Konkrētajā dienā viņš devis pavēli dežurējošajam komandējošajam virsniekam nosūtīt policijas patruļu uz A.N. mājas adresi un tad pametis policijas iecirkni, lai nokārtotu citas darīšanas. Policijas iecirknī viņš atgriezies apmēram plkst. 9.55 un informēts par šaušanu.

54. Nākamā tiesas sēde, kurā pirmās instances tiesa uzklausa M.N. liecību, notika 2005. gada 23. novembrī. M.N. liecināja, ka A.N. iepriekš bijusi šautene, pistole un spridzeklis, kuru kādā brīdī no viņa konfiscējusi policija. Viņš arī teicis, ka krāj naudu pistolei, lai nošautu viņu un vēl divus citus cilvēkus, bet viņa nezināja, kurus tieši viņš domāja. A.N. bija problēmas ar alkoholu, un, kad piedzērās, viņš kļuva vardarbīgs. Policiju viņa bija saukusi vairāk nekā simts reižu, bet reizēm tā atbrauca un reizēm ne. A.N. bija iebildis pret laulības šķiršanu un dienu pirms notikušā draudējis viņu nogalināt. Tajā pašā dienā viņa par to ziņojusi policijai, bet policija neko nav darījusi. Šajā tiesas sēdē pirmās instances tiesa arī nopratināja bankas darbinieku D.F., kurš pastāstīja notikumu gaitu bankā (skat. 14. punktu iepriekš).

55. Nākamā tiesas sēde notika 2006. gada 18. janvārī, un tajā liecības sniedza policijas darbinieki M.L., M.T. un I.B.

56. M.L. liecināja, ka incidenta rītā viņam kopā ar policijas darbinieku I.B. pavēlēts doties uz banku, jo tur bijis A.N., kas uzvedies savādi. Bankā viņi satikuši personu, kura bija izsaukusi policiju, tā viņiem paskaidrojusi, ka A.N. devies uz banku, lai izņemtu visu savu naudu, un raudot teicis, ka "par to vēl runās". Pēc tam, kad M.L. un I.B. par konstatēto ziņojuši dežurējošajam komandējošajam virsniekam, viņiem likts doties uz A.N. mājas adresi, lai viņu sameklētu. Viņi atraduši A.N. mājās un runājuši ar viņu. A.N. nav bijis ne alkohola reibumā, ne agresīvs. Viņš teicis, ka plāno izdarīt pašnāvību, jo viņam ir problēmas ar sievu un dēlu, ka viņš to izdarīs šajā vai nākamajā dienā un neviens viņu neapturēs. Viņš šķitis normāls un mierīgs. Viņi A.N. nepārmeklēja, jo šādai rīcībai nebija iemesla, tāpat kā nebija iemesla viņu vest uz slimnīcu saskaņā ar Likumu par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību. M.L. arī paskaidroja, ka pazinis A.N. un ka pirms tikšanās ar A.N. dežurējošais komandējošais virsnieks viņu informējis: A.N. jau draudējis nogalināt savu sievu.

57. Savā liecībā I.B. apstiprināja M.L. versiju par notikušo, paskaidrojot, ka policija var nogādāt personu slimnīcā vai policijas iecirknī un lūgt ārstam šo personu izmeklēt, taču viņi nebija uzskatījuši, ka A.N. kādu apdraud, tāpēc arī nebija šādi rīkojušies.

58. Policijas darbinieks M.T. norādīja, ka pēc tam, kad M.L. un I.B. bija atgriezušies no bankas, viņi teikuši, ka A.N. nav bijis alkohola reibumā un agresīvs, bet tikai uztraukts un draudējis izdarīt pašnāvību. Pēc tam M.T. bija mēģinājis par to informēt priekšniecību, un viņam izdevies sazināties ar kriminālpolicijas priekšnieka vietnieku M.B., kurš viņam licis informēt par to slimnīcu un sociālās aprūpes centru. Viņš vairākkārt mēģinājis sazināties ar slimnīcu, un kādā brīdī viņam izdevies sazināties ar ārstu I.F., kurš teicis, ka centīsies atrast A.N. vietu psihiatriskajā slimnīcā. Ārsts arī jautājis, kur A.N. atrodas, bet tobrīd M.T. to nav zinājis. M.T. arī paskaidroja, ka bija iepazinies ar Likumu par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību, kas ļauj policijai personu ar garīgiem traucējumiem nogādāt psihiatriskajā slimnīcā, tomēr viņš uzskatīja, ka policija darījusi visu iespējamo, lai gan atskatoties bijis iespējams izdarīt vairāk, taču policija nevarēja paredzēt notikušo. Viņš zinājis, ka A.N. bijis sodīts par vardarbību, bet uzsvēra, ka A.N. nav bijis reģistrēts kā psihiski slims.

59. 2006. gada 15. marta tiesas sēdē kriminālpolicijas priekšnieka vietnieks M.B. sniedza mutisku liecību. Viņš paskaidroja, ka ticis informēts: A.N. devies uz banku, kur uzvedies savādi. Vēlāk viņš ticis informēts, ka policija runājusi ar A.N. un viņš šķitis mierīgs un normāls, taču draudējis izdarīt pašnāvību. Laikā no apmēram plkst. 8.05 līdz 8.10 M.B. licis dežurējošajam komandējošajam virsniekam M.T. sazināties ar slimnīcu un sociālās aprūpes centru. Viņš uzskatīja, ka policija darījusi visu iespējamo un nav bijis iemesla veikt papildu pasākumus, ņemot vērā policijas patruļas konstatēto sarunā ar A.N. viņa mājā. Viņš arī paskaidroja, ka parastā prakse līdzīgos gadījumos ir informēt slimnīcu, kas varētu zvanīt policijai, ja būtu nepieciešama palīdzība.

60. Nākamā tiesas sēde notika 2006. gada 10. maijā, un tajā liecības sniedza policijas darbinieki Ž.J. un T.S. un bankas klients I.T.

61. Ž.J. liecināja, ka dienu pirms notikušā M.N. ieradusies policijas iecirknī un viņai sekojis vīrs A.N. Policijas darbinieks Ž.J. viņus nopratinājis, bet nav konstatējis iemeslu veikt turpmākas darbības, tāpēc ieteicis viņiem savas laulības problēmas risināt tiesā. M.N. arī minējusi, ka pēc tam, kad A.N. sodīts nosacīti, viņš pārstājis izteikt draudus un viņu sist. Par nopratināšanu Ž.J. nesastādīja ziņojumu, jo viņa priekšnieks M.Kr. to nebija pieprasījis.

62. Policijas darbiniekam T.S. nebija īpašas informācijas par notikušo. Tobrīd viņam nav bijusi dežūra, lai gan agri no rīta, tieši pirms došanās prom no policijas iecirkņa, viņš nosūtījis policijas patruļu uz banku, lai pārbaudītu, kas tur noticis un kāpēc A.N. uzvedas savādi.

63. Bankas klients I.T. liecināja, ka konkrētajā rītā redzējis bankā A.N., kurš viņam teicis, ka viņam ir problēmas, par kurām vēl runās. Viņš uzvedies savādi un riņķojis pa banku. Viņš izskatījies nervozs, un I.T. šķitis, ka viņš ir slims un viņam nepieciešama medicīniskā palīdzība.

64. 2006. gada 15. septembrī pirmās instances tiesa saņēma psihiatra atzinumu, kurā apliecināts, ka pirmais un otrais pieteikuma iesniedzējs, kā arī trešā pieteikuma iesniedzēja un M.B.B. māte izjuta garīgas ciešanas pēc notikušā. 2007. gada 21. februāra tiesas sēdē atzinumu apstiprināja eksperts.

65. 2007. gada 5. martā Slatinas pilsētas tiesa apmierināja prasību civillietā un piesprieda valstij samaksāt atlīdzinājumu par to, ka netika aizsargāta pieteikuma iesniedzēju radnieces dzīvība. Pirmās instances tiesa lēma, ka valsts atbildība pēc Valsts pārvaldes likuma 13. panta ir objektīva, un nepieciešams vienīgi konstatēt, vai nāvi izraisījusi valsts iestāžu prettiesiska vai nelikumīga rīcība. Spriedumā sniegta šāda būtiska informācija:

“[...] Puses neapstrīd, ka F.S. izsauca policiju nedaudz pēc plkst. 7.00. F.S. informēja policiju par notikušo bankā un A.N. izskatu. Šī tiesa pilnībā uzskata, ka F.S., M.S., D.F. un I.T. liecības par A.N. garīgo stāvokli [bankā] ir ticamas. Viņi liecināja, ka A.N. šķitis ļoti nestabilā stāvoklī. Policijas darbinieku M.L. un I.B. secinājums, ka A.N. bijis normāls un mierīgs un nevienu neapdraudējis, nav uzskatāms par loģisku. Viņi pie šāda secinājuma nonāca pēc tam, kad A.N. viņus informēja, ka izņēmis naudu [savām] bērēm, plāno izdarīt pašnāvību un neviens viņu neapturēs. Ņemot to vērā, [ši tiesa uzskata, ka] vidusmēra cilvēks būtu nonācis pie tāda paša secinājuma par A.N. garīgo stāvokli kā liecinieki [F.]S., M.S., D.F. un I.T. Policijas darbiniekiem, kuriem jārīkojas ar īpašu rūpību, arī būtu vajadzējis nonākt pie [šī] secinājuma par A.N. garīgo stāvokli, ko viņi neizdarīja. Tādējādi viņi nerīkojās atbilstoši Likuma par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību 22. panta pirmajai daļai, 23. panta pirmajai daļai un 24. pantam. Atbildētājs uzskata, ka starp policijas bezdarbību un M.B.B. nāvi nav saistības un tāpēc Horvātijas Republika par to nav atbildīga. Šī tiesa uzskata citādi. Ja policijas darbinieks M.T. būtu ievērojis kriminālpolicijas priekšnieka vietnieka M.B. norādīto un informējis slimnīcu un sociālās aprūpes centru plkst. 8.15, kā norādīts ziņojumā, ļoti iespējams, ka iznākums būtu citāds, jo īpaši ņemot vērā liecinieka I.F. liecību. [...] Tā kā valsts atbildība ir objektīva, atbildētājam bija jāpierāda, ka kaitējums tika nodarīts tāda cēloņa rezultātā, no kura nevarēja izvairīties (*vis major*), vai ka kaitējums tika nodarīts tikai ar cietušās vai trešās personas darbībām, kuras nevarēja paredzēt un no kuru iznākuma nevarēja izvairīties (Civiltiesiskās atbildības likuma 177. panta pirmā un otrā daļa). Atbildētājs neko [no tā] nav pierādījis. [...]”

66. Slatinas pilsētas prokuratūra, kas tiesvedībā pārstāvēja valsti, 2007. gada 26. aprīlī iesniedza apelācijas sūdzību Virovitičas apgabaltiesā.

67. 2007. gada 19. novembrī Virovitičas apgabaltiesa atcēla pirmās instances tiesas spriedumu un lika lietu izskatīt atkārtoti, pamatojoties uz to, ka pirmās instances tiesa bija kļūdaini konstatējusi: valsts atbildība ir objektīva, jo tās pamatā ir vainas esamība, proti, pretlikumība.

Tāpat tiesa secināja: neatkarīgi no fakta, ka A.N. bija draudējis izdarīt pašnāvību, nekas neliecināja par to, ka policijas darbiniekiem M.L. un I.B. lieta būtu jāuztver kā īpaši steidzama un jānogādā A.N. psihiatriskajā slimnīcā. Tiesa arī pieņēma policijas darbinieku liecības, ka A.N. sarunas laikā šķitis mierīgs. Virovitičas apgabaltiesa lika pirmās instances tiesai vēlreiz noprotināt lieciniekus I.F. un M.T., lai konstatētu, kādas darbības ārsts I.F. bija iecerējis veikt, jo nebija skaidrs, vai viņš bija iecerējis izmeklēt A.N. vai tikai noskaidrot, vai viņu iespējams hospitalizēt psihiatriskajā slimnīcā, kā varēja secināt no policijas darbinieka M.T. liecības.

68. Tiesas sēdē, kas atsāktajā tiesvedībā notika 2008. gada 27. februārī, Slatinas pilsētas tiesa uzklaušīja ārstu I.F. un policijas darbinieku M.T.

69. Ārsts I.F. liecināja, ka parastā prakse līdzīgos gadījumos ir nekavējoties izbraukt uz notikuma vietu un izmeklēt personu, ja tā tur vēl atradās. Dežurējošā medicīniskās palīdzības brigāde sastāv no ārsta, transportlīdzekļa vadītāja, ārsta palīga un medicīnas māsas. Vispirms tā personu izmeklē, un pēc tam ārsts var izlemēt, vai nepieciešama hospitalizācija psihiatriskajā slimnīcā. Policijas palīdzība tiek lūgta tikai tad, ja personu nav iespējams aizturēt, lai izmeklētu. Attiecībā uz konkrēto gadījumu I.F. paskaidroja, ka viņam zvanījis policijas darbinieks, kurš pastāstījis, ka A.N. uzvedas savādi un var izdarīt kaut ko sliktu. Policijas darbiniekam nebija zināms, kur A.N. atrodas. Ja tas būtu bijis zināms, I.F. nekavējoties būtu ieradies notikuma vietā un viņu izmeklējis. Ārsts I.F. arī norādīja, ka viņam vispirms persona jāizmeklē un tikai tad viņš var ieteikt šo personu hospitalizēt. Viņam nebija iemesla pārbaudīt, vai slimnīcā ir vieta, jo tieši slimnīca izlemtu, ko darīt ar viņa ieteikumu un konkrēto personu. Šajā gadījumā informācija, kuru viņš bija saņēmis no policijas, lika domāt, ka A.N. nepieciešams izmeklēt notikuma vietā.

70. Policijas darbinieks M.T. liecināja: konkrētajā dienā viņš informējis ārstu I.F. par to, ka policijai ir darīšana ar ļoti uztrauktu personu, kurai jāinjicē kaut kas nomierinošs. Attiecībā uz turpmāko sarunu ar ārstu M.T. liecināja:

“Es vairs neatceros, ko ārsts [I.]F. man teica, kad ar viņu sazinājos.

Precīzi neatceros, bet man liekas, viņš teica, ka noskaidros, vai [A.N.] iespējams hospitalizēt psihiatriskajā slimnīcā, un tad lūgs policijas palīdzību, ja tas būs nepieciešams.

[..]

Vēlos mainīt savu liecību tajā daļā, kurā teicu, ka ārsts [I.]F. vispirms grasījās atrast vietu [psihiatriskajā slimnīcā] un pēc tam konsultēties ar policijas priekšnieku.

Patiesībā ārsts F. man teica, ka vispirms izmeklēs [A.]N. un pēc tam, ja nepieciešams, zvanīs policijai.

[..]

Atbildot uz atbildētāja pārstāvja jautājumu, nevaru paskaidrot, kāpēc mainīju savu liecību par to, ko ārsts [I.]F. man teica.”

71. 2008. gada 7. martā Slatinas pilsētas tiesa saņēma policijas ziņojumu, kurā aprakstīti notikumi, kas norisinājās vēlāk šaušanas dienā, un 2008. gada 9. aprīlī pabeidza lietas izskatīšanu.

72. 2008. gada 22. aprīlī Slatinas pilsētas tiesa noraidīja prasību civillietā kā nepamatotu un piesprieda pieteikuma iesniedzējiem samaksāt tiesāšanās izdevumus 80 700 HRK apmērā. Spriedumā sniegta šāda būtiska informācija:

“[...] Atbildētāja atbildības pamatā ir vainas princips (Civiltiesiskās atbildības 154. panta pirmā daļa). Prettiesiska rīcība ir darbība, kas ir pretrunā likumam, vai bezdarbība likuma piemērošanā, kas pieļauta tīši vai pieņemot, ka tā var nodarīt kaitējumu trešajai personai. [...] Valsts pārvaldes likuma 13. panta mērķis ir paredzēt valsts atbildību par tīšu darbību, kas ir

pretrunā likumam ar nolūku nodarīt kaitējumu. [...] [Šāda iznākuma] atzīšana ir valsts amatpersonas darbība vai bezdarbība, pildot dienesta pienākumus, ja šī amatpersona atbilstoši savām individuālajām spējām varēja ņemt vērā objektīvās prasības ar pienācīgu rūpību, bet to neizdarīja. Konkrētajos apstākļos nav cēloņsakarības starp kaitējumu un policijas darbinieka M.Kr. bezdarbību dežurējošā komandējošā virsnieka amatā, proti, to, ka iepriekšējā dienā [pirms šaušanas] viņš neziņoja par M.N. sūdzību, ka viņai seko A.N. Šī tiesa nekonstatē neko tādu, kas liecinātu, ka policijas darbinieki, kas ieradās bankā un nebija par to informēti, rīkotos citādi pat tad, ja viņu rīcībā šī informācija būtu bijusi. Prasītāji arī norādīja uz policijas darbinieku M.L. un I.B. bezdarbību. [...] Saskaņā ar Likuma par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību 24. pantu policija īpaši steidzamos gadījumos var nogādāt personu ar garīgiem traucējumiem psihiatriskajā slimnīcā bez iepriekšējas medicīniskas izmeklēšanas, ja ir pamatotas aizdomas, ka šī persona rada tiešu apdraudējumu savai dzīvībai vai veselībai vai citu dzīvībai vai veselībai. [...] Notikumi [bankā] liek domāt, ka policijai bija pienākums rīkoties saskaņā ar Likuma par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību 23. pantu un nodrošināt A.N. medicīnisko izmeklēšanu, pēc kuras ārsts varētu izlemt, vai viņš jānogādā psihiatriskajā slimnīcā. Taču konkrētajos apstākļos nevarēja sagaidīt, ka policijas darbinieki M.L. un I.B. varētu atpazīt īpašu steidzamību vai nepieciešamību A.N. nogādāt psihiatriskajā slimnīcā bez iepriekšējas medicīniskās izmeklēšanas. [...] Tas, ka policijas darbinieks [M.T.] neinformēja slimnīcu par A.N. uzvedību, ir pārkāpums dienesta pienākumu pildīšanā. Tomēr pušu viedokļi atšķiras jautājumā, vai starp šo pārkāpumu un notikušo pastāv cēloņsakarība. [...] Pat tad, ja M.T. būtu informējis slimnīcu plkst. 8.15, apšaubāms, vai ārsts būtu veicis izmeklēšanu, jo tobrīd nebija zināms, kur A.N. atrodas. No tā izriet, ka konkrētajā brīdī A.N. vairs nebija policijas rīcībā un saskaņā ar F.S. [sniegto] liecību atradās bankā laikā no apmēram plkst. 8.30 līdz 9.00. Tāpēc starp notikušo un policijas darbinieka M.T. bezdarbību nav cēloņsakarības. [...] ”

73. Pirmais un otrais pieteikuma iesniedzējs, kā arī trešā pieteikuma iesniedzēja un K.B. iesniedza apelācijas sūdzību par iepriekšminēto spriedumu Virovitičas apgabaltiesā, norādot, ka valsts iestādes nebija novērsušas viņu radniecības slepkavību un ka atbilstoši attiecīgajiem valsts tiesību aktiem viņiem bija jāsaņem atlīdzinājums.

74. 2009. gada 7. maijā Virovitičas apgabaltiesa noraidīja pieteikuma iesniedzēju sūdzību un atstāja spēkā pirmās instances tiesas spriedumu. Tomēr tā lēma, ka pirmās instances tiesa bija kļūdaini secinājusi, ka plkst. 8.30 policijai nebija zināma A.N. atrašanās vieta, jo apmēram šajā laikā policija ar viņu bija sarunājusies viņa mājā. Tā vai citādi policija varēja informēt slimnīcu uzreiz pēc plkst. 7.15, kad tika saņemts zvans no bankas. Tomēr tiesa lēma: policija ir darījusi visu iespējamo un nav secināms, ka tikai ārsta iejaukšanās vien pirmajās dažās stundās pēc informācijas saņemšanas no bankas būtu novērsusi notikušo. Tāpat tiesa konstatēja: neatkarīgi no A.N. sodāmības par vardarbību un norādēm uz to, ka viņam bija garīgi traucējumi, konkrētajā dienā un iepriekšējā dienā viņš nebija rīkojies vardarbīgi. Taisnība, ka policijas darbinieki M.L. un I.B. nebija pārmeklējuši A.N. saskaņā ar Policijas likuma 49. pantu, taču viņš neizturējās vardarbīgi, tāpēc šo bezdarbību nevar uzskatīt par darba pienākumu pildīšanas pārkāpumu. Turklāt nav droši zināms, vai A.N. tobrīd bija ierocis, tāpēc ir apšaubāms, vai šāda pārmeklēšana būtu novērsusi notikušo.

75. 2009. gada 29. jūnijā pirmais un otrais pieteikuma iesniedzējs, kā arī trešā pieteikuma iesniedzēja un K.B. iesniedza Augstākajā tiesā (*Vrhovni sud Republike Hrvatske*) kasācijas sūdzību par tiesību normām, kas attiecās uz iepriekšminēto spriedumu.

76. 2011. gada 11. maijā Augstākā tiesa noraidīja kasācijas sūdzību par tiesību normām kā nepamatotu un atstāja spēkā Virovitičas apgabaltiesas spriedumu. Tā konstatēja, ka zemākas instances tiesas bija nepareizi interpretējušas attiecīgos valsts tiesību aktus, lemjot, ka valsts atbildības pamatā ir vainas princips, jo patiesībā tā balstās uz objektīvo principu. Tāpēc

pietika konstatēt prettiesisku vai nelikumīgu rīcību no valsts pārvaldes puses un cēloņsakarību ar tādējādi nodarīto kaitējumu. Konkrētajā gadījumā Augstākā tiesa lēma, ka starp policijas darbinieku nekārtīgu darbu un pieteikuma iesniedzēju radniecības slepkavību nepastāv cēloņsakarība.

77. 2012. gada 5. janvārī pieteikuma iesniedzēji (tostarp ceturtā un piektā pieteikuma iesniedzēja, kuras bija stājušies tiesvedībā K.B. vietā pēc viņas nāves 2010. gada 14. jūnijā) iesniedza konstitucionālu sūdzību Konstitucionālajā tiesā (*Ustavni sud Republike Hrvatske*), apstrīdot zemākas instances tiesu lēmumus.

78. 2012. gada 15. martā Konstitucionālā tiesa noraidīja pieteikuma iesniedzēju konstitucionālo sūdzību, apstiprinot Augstākās tiesas konstatēto. Konstitucionālās tiesas lēmums pieteikuma iesniedzēju pārstāvim tika izsniegts 2012. gada 27. aprīlī.

II. ATTIECĪGIE VALSTS TIESĪBU AKTI

A. Konstitūcija

79. Horvātijas Republikas Konstitūcijas (*Ustav Republike Hrvatske*, Oficiālais Vēstnesis Nr. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010 un 85/2010) attiecīgajā tiesību normā noteikts:

21. pants

“Ikvienam cilvēkam ir tiesības uz dzīvību.

[..]”

B. Policijas likums

80. Policijas likumā (*Zakon o policiji*, Oficiālais Vēstnesis Nr. 129/2000) ir noteikts:

49. pants

“(1) Policijas darbiniekam ir tiesības pārmeklēt personu vai tās mantas vai transportlīdzekļus, ja nepieciešams atrast priekšmetus, kas varētu tikt izmantoti uzbrukumam vai sevis savainošanai.

(2) Personas pārmeklēšana šā panta pirmās daļas izpratnē ir personas drēbju un apavu pārbaudīšana.”

[..]”

C. Likums par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību

81. Likumā par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību (*Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama*, Oficiālais Vēstnesis Nr. 11/1997, 27/1998 un 128/1999) ir noteikts:

22. pants

“(1) Persona ar smagiem garīgiem traucējumiem, kas savu garīgo traucējumu dēļ nopietni un tieši apdraud savu dzīvību, veselību vai drošību vai citu dzīvību, veselību vai drošību, var tikt hospitalizēta psihiatriskajā slimnīcā bez šīs personas piekrišanas atbilstoši šajā likumā paredzētajai kārtībai, kādā notiek piespiedu hospitalizācija.

[..]”

23. pants

“(1) 22. pantā minēto personu hospitalizē psihiatriskajā slimnīcā [..] pēc tāda ārsta ieteikuma, kurš nestrādā konkrētajā slimnīcā un ir personu izmeklētājs personīgi, par ko izdarījis atbilstošu ierakstu.

[..]”

24. pants

“Ja ir pamatotas aizdomas, ka persona rada tiešu apdraudējumu savai dzīvībai vai veselībai vai citu dzīvībai vai veselībai, Iekšlietu ministrijas darbinieki īpaši steidzamos gadījumos var nogādāt personu psihiatriskās ārstniecības iestādē, kas atrodas tuvāk personas dzīvesvietai vai aizturēšanas vietai, bez šā likuma 23. panta pirmajā daļā norādītās iepriekšējās medicīniskās izmeklēšanas.”

D. Civilatbildības likums

82. Civilatbildības likumā (*Zakon o obveznim odnosima*, Oficiālais Vēstnesis Nr. 53/1991, 73/1991, 111/1993, 3/1994, 7/1996, 91/1996, 112/1999 un 88/2001) ir noteikts:

Atbildības pamatojums

154. pants

“Ikviens, kurš rada kaitējumu otram, ir atbildīgs par kaitējuma atlīdzinājumu, ja vien netiek pierādīts, ka kaitējums nav nodarīts šīs personas vainas dēļ.

[..]

Likums var paredzēt atbildību par kaitējuma atlīdzinājumu neatkarīgi no vainas.”

E. Valsts pārvaldes likums

83. Valsts pārvaldes likumā (*Zakono sustavu državne uprave*, Oficiālais Vēstnesis Nr. 75/1993, 92/1996, 48/1999, 15/2000, 127/2000 un 59/2001) ir noteikts:

13. pants

“Horvātijas Republikai ir pienākums atlīdzināt kaitējumu, kas pilsonim, juridiskai personai vai citai personai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes vai pašvaldības iestādes prettiesisku vai nelikumīgu rīcību [..]”

F. Kriminālkodekss

84. Kriminālkodeksā (*Kazneni zakon*, Oficiālais Vēstnesis Nr. 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000 un 51/2001) noteikts:

Atkarības piespiedu ārstēšana

76. pants

“(1) Atkarības piespiedu ārstēšana ir līdzeklis, kuru var piemērot tikai tāda personai, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu alkohola vai narkotisko vielu atkarības dēļ, un, ja ir risks, ka šīs atkarības dēļ persona noziedzīgu nodarījumu varētu izdarīt atkārtoti.

[..]”

Draudēšana

129. pants

“(1) Par nopietnu draudēšanu citai personai nodarīt kaitējumu iebiedēšanas vai uztraukšanas nolūkā soda ar naudas sodu vismaz simt piecdesmit dienu algas apmērā vai brīvības atņemšanu uz laiku līdz sešiem mēnešiem.

(2) Par nopietnu draudēšanu nogalināt vai nodarīt smagus miesas bojājumus citai personai, vai nolaupīt vai atņemt brīvību, vai nodarīt kaitējumu, izraisot ugunsgrēku, sprādzienu ar jonizējošu starojumu vai citiem bīstamiem līdzekļiem, vai iznīcināt personas sociālo vai finansiālo stāvokli soda ar naudas sodu vai brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam.

[..]”

G. Civilprocesa likums

85. Civilprocesa likumā (*Zakon o parničnom postupku*, Dienvidslāvijas Sociālistiskās Federālās Republikas Oficiālais Vēstnesis Nr. 4/1977 ar turpmākiem grozījumiem un Horvātijas Republikas Oficiālais Vēstnesis Nr. 53/1991 ar turpmākiem grozījumiem), kas ir spēkā kopš 1977. gada 1 jūlija, ir noteikts:

5.a Tiesvedības atjaunošana pēc Eiropas Cilvēktiesību tiesas Strasbūrā galīgā sprieduma, ar kuru konstatēts cilvēka pamattiesību vai brīvību pārkāpums

428.a pants

“(1) Ja Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir konstatējusi Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā vai tās papildu protokolos, kurus ratificējusi Horvātijas Republika, garantēto cilvēktiesību vai pamatbrīvību pārkāpumu, procesa dalībnieks trīsdesmit dienu laikā no dienas, kad Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums kļuvis galīgs, var iesniegt prasību Horvātijas Republikas pirmās instances tiesā, kas īstenoja tiesvedību, kurā tika pieņemts lēmums, kas pārkāpa cilvēktiesības vai pamatbrīvības, atcelt [konkrēto] lēmumu.

(2) Šā panta pirmajā daļā minētā tiesvedība jāīsteno, piemērojot *mutatis mutandis* normas par tiesvedības atjaunošanu.

(3) Atjaunotajā tiesvedībā tiesām jāievēro juridiskās atziņas, kas paustas Eiropas Cilvēktiesību tiesas galīgajā spriedumā, ar kuru konstatēts cilvēktiesību vai pamatbrīvību pārkāpums.”

III. ATTIECĪGIE STARPTAUTISKIE TIESĪBU AKTI

A. ANO Principi garīgi slimu personu aizsardzībai un garīgās veselības aprūpes uzlabošanai

86. ANO Principos garīgi slimu personu aizsardzībai un garīgās veselības aprūpes uzlabošanai (A/RES/46/119, 1999. gada 17. decembris) ir noteikts:

16. princips

Piespiedu hospitalizācija

“(1) Persona var tikt hospitalizēta garīgās veselības aprūpes iestādē kā pacients piespiedu kārtā vai, ja šī persona jau hospitalizēta kā pacients brīvprātīgi, tikt paturēta garīgās veselības aprūpes iestādē kā pacients piespiedu kārtā, ja un tikai tad, ja kvalificēts garīgās veselības ārsts, kuram šajā nolūkā atļauts praktizēt ar likumu, atbilstoši 4. principam nosaka, ka šai personai ir garīga slimība, un uzskata, ka:”

(a) šīs garīgās slimības dēļ pastāv nopietns tieša vai nenovēršama kaitējuma risks šai personai vai citām personām; [..]”

B. Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Ieteikums Nr. 1235(1994) par psihiatriju un cilvēktiesībām

87. Ieteikumā Nr. 1235(1994) par psihiatriju un cilvēktiesībām ir noteikts:

“i. Hospitalizācijas kārtība un noteikumi

a. Piespiedu hospitalizācija jāizmanto tikai izņēmuma gadījumos, ievērojot šādus kritērijus:

- pacients vai citas personas tiek nopietni apdraudētas;

[..]”

C. Ministru komitejas Ieteikums Nr. Rec(2004)10 dalībvalstīm par personu ar garīgiem traucējumiem cilvēktiesību un cieņas aizsardzību

88. Ministru komitejas 2004. gada 22. septembra Ieteikumā Nr. Rec(2004)10 dalībvalstīm par personu ar garīgiem traucējumiem cilvēktiesību un cieņas aizsardzību ir noteikts:

“VI daļa. Krimināltiesību sistēmas iesaistīšana

32. pants. Policijas iesaistīšana

1. Pildot likumīgos pienākumus, policija sava iejaukšanos saskaņo ar medicīniskās palīdzības un sociālo dienestu, ja iespējams, ar iesaistītās personas piekrišanu, ja šīs personas uzvedība norāda uz garīgiem traucējumiem un rada ievērojamu risku, ka šī persona var nodarīt kaitējumu sev vai citiem.

2. Ja nav iespējams izmantot citus atbilstošus līdzekļus, policijai savu pienākumu pildīšanas ietvaros var tikt prasīts palīdzēt transportēt vai nogādāt atpakaļ uz attiecīgo iestādi personas, kas pakļautas piespiedu hospitalizācijai.

3. Policijas darbinieki ievēro personu ar garīgiem traucējumiem cieņu un cilvēktiesības. Apmācības laikā jāuzsver šā pienākuma nozīmīgums.

4. Policijas darbiniekiem tiek sniegta atbilstoša apmācība, kā izvērtēt situācijas, kurās iesaistītas personas ar garīgiem traucējumiem, un rīkoties tajās, pievēršot uzmanību šādu personu neaizsargātībai saskarsmē ar policiju.”

JURIDISKAIS PAMATOJUMS

I. KONVENCIJAS 2. PANTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

89. Pieteikuma iesniedzēji sūdzējās, ka viņu radnieces nāvi izraisījusi valsts iestāžu bezdarbība, neveicot visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu viņas aizsardzību pret A.N. vardarbību. Viņi atsaucās uz Konvencijas 2. pantu, kurā noteikts:

“Ikviens tiesības uz dzīvību aizsargā likums. [...]”

A. Pieņemamība

1. Pušu apsvērumi

90. Valdība, atsaucoties uz lietu “Čakidži [*Çakıcı*] pret Turciju” ([LP], Nr. 23657/94, 98. punkts, ECT 1999IV), apgalvoja, ka ceturtajai un piektajai pieteikuma iesniedzējai nebija cietušas personas statusa, jo viņas vienkārši bija M.B.B. māsa un nedzīvoja ar viņu vienā mājsaimniecībā vai vienā pilsētā. Viņas valsts tiesvedībai pievienojās, tikai iesniedzot konstitucionālo sūdzību Konstitucionālajā tiesā, pēc tam, kad bija mirusi viņu māte K.B., kas bija procesa dalībniece, kad lietu izskatīja zemākas instances tiesas (skat. 49. un 77. punktu iepriekš). Tā kā nebija pierādījumu par šo personu tuvumu, viņas nevarēja pretendēt uz cietušas personas statusu saistībā ar M.B.B. nāvi. Valdība arī norādīja, ka pieteikuma iesniedzēji tikai apstrīdēja faktu konstatējumu valsts iestāžu lēmumos un viņu sūdzības bija nepamatotas.

91. Pieteikuma iesniedzēji iebilda, ka starp ceturto un piekto pieteikuma iesniedzēju un M.B.B., kas bija viņu māsa, bijis pietiekams radniecības tuvums un ģimenes saites. Māsa nāve viņas ļoti ietekmēja un radīja ievērojamas ciešanas. Tāpēc viņas pēc tam, kad bija mirusi viņu māte K.B., kas bija piedalījies tiesvedībā zemākas instances tiesās, turpināja lietu, iesniedzot konstitucionālo sūdzību Konstitucionālajā tiesā. Pieteikuma iesniedzēji arī apgalvoja, ka viņu sūdzības bijušas pietiekami pamatotas un viņi ievērojuši visas pārējās pieņemamības prasības.

2. Tiesas vērtējums

92. Vispirms Tiesa vērš uzmanību uz to, ka Valdības norādītā lieta attiecas uz jautājumu, vai pazdukušas personas brālis var ciest no attieksmes, kas ir pretrunā Konvencijas 3. pantam (skat. iepriekšminētās Čakidži lietas 99. punktu). Tāpēc Tiesa neuzskata, ka tā attiecas uz šo lietu par valsts iestāžu iespējamo bezdarbību, neveicot visus nepieciešamos pasākumus, lai aizsargātu pieteikuma iesniedzēju radnieces tiesības uz dzīvību no citas personas saskaņā ar Konvencijas 2. pantu.

93. Tiesa atkārtoti norāda, ka “cietusī persona” Konvencijas 34. panta izpratnē nozīmē personu, kuru tieši ietekmē attiecīgā darbība vai bezdarbība (skat. lietas “Lidi [*Lüdi*] pret Šveici”, 1992. gada 15. jūnijs, 34. punktu, A sērija Nr. 238), un ka Konvencijas mehānisma pamatmērķis ir sniegt efektīvu un praktisku drošības līdzekli tiem, kurus personīgi ietekmē cilvēka pamattiesību pārkāpumi (skat. lietu “Velikova [*Velikova*] pret Bulgāriju” (lēm.), Nr. 41488/98, ECT 1999V)

94. Tādējādi Tiesa uzskata, ka ceturtā un piektā pieteikuma iesniedzēja kā M.B.B. māsas, kas piedalījās valsts tiesvedībā Konstitucionālajā tiesā kā puses, kuras skāra viņas nāve un kuru cietušās personas statuss netika apstrīdēts valsts līmenī, var apgalvot, ka ir cietušās personas Konvencijas 34. panta izpratnē (skat. lietu “Čelikbileks [Čelikbilek] pret Turciju” (lēm.), Nr. 27693/95, 1999. gada 22. jūnijs, iepriekšminēto Velikovas lietu un lietas “Renolds [Renolde] pret Franciju”, Nr. 5608/05, 69. punktu, ECT 2008). Tāpēc Tiesa noraida Valdības iebildumu par ceturtās un piektās pieteikuma iesniedzējas cietušās personas statusu.

95. Turklāt attiecībā uz Valdības iebilduma pārējo daļu Tiesa norāda, ka šī sūdzība nepārprotami nav nepamatota Konvencijas 35. panta 3. punkta a) apakšpunkta izpratnē un nav cita iemesla to nepieņemt. Tāpēc Valdības iebildumi ir jānoraida un sūdzība jāatzīst par pieņemamu.

B. Lietas būtība

1. Pušu apsvērumi

a) Pieteikuma iesniedzēju apsvērumi

96. Pieteikuma iesniedzēji norādīja: valsts tiesu konstatētais skaidri pierāda, ka policija pieļāvusi nopietnus pārkāpumus un bezdarbību pirms viņu radnieces slepkavības. Viņu skatījumā tas, ka policijas darbinieks M.T. uzreiz neinformēja ārstu plkst. 7.15 incidenta rītā, ir tieši saistīts ar viņu radnieces nāvi, jo medicīniskā izmeklēšana, kura bija jāveic ārstam, varēja novērst šaušanu. Tomēr ārsts tika informēts tikai tad, kad kaut ko darīt bija jau par vēlu. Turklāt policija pārāk viegli atbrīvoja A.N. no policijas iecirkņa iepriekšējā dienā pirms šaušanas, kad M.N. bija devusies uz policiju, lai sūdzētos, ka A.N. draudējis viņu nogalināt. Policija neko nedarīja un tikai atzīmēja šo notikumu savā žurnālā.

97. Pieteikuma iesniedzēji uzsvēra: tas, ka policija neatturēja A.N. no šaušanas, ir acīmredzams, jo policijas darbinieks M.T. bija centies falsificēt dokumentus saistībā ar savu rīcību. Turklāt policijas darbinieki M.L. un I.B., kuri bija satikuši A.N. viņa mājā, neizdarīja neko, lai noskaidrotu A.N. garīgo stāvokli, un nepārmeklēja viņu, lai konstatētu, vai viņam nav ieroču, lai gan zināja, ka viņš ir sodīts par vardarbību, iepriekš bijis vardarbīgs pret sievu un konkrētajā dienā raudājis, draudējis izdarīt pašnāvību un sūdzējies par sievu un dēlu. A.N. uzvedība, ko vairāki liecinieki, kuri sniedza liecības valsts tiesvedībā, uzskatīja par savādu un bīstamu, neapšaubāmi lika domāt, ka viņam bija garīgi traucējumi, tāpēc policijas darbiniekiem bija jāveic nepieciešamie pasākumi saskaņā ar Likumu par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību. Pieteikuma iesniedzēju skatījumā tas, ka policija zināja: ar A.N. kaut kas jādara, acīmredzami izrietēja no fakta, ka policijas priekšnieks bija pavēlējis dežurējošajam komandējošajam virsniekam par A.N. uzvedību informēt slimnīcu un sociālās aprūpes centru.

98. Ņemot vērā iepriekšminētos faktus, pieteikuma iesniedzēji apgalvoja, ka pastāv cēloņsakarība starp viņu radnieces slepkavību un to, ka policija nebija konstatējusi A.N. garīgos traucējumus un veikusi atbilstošus pasākumus, lai pārbaudītu, vai viņš ir bruņots un vai nepieciešama viņa hospitalizācija.

b) Valdības apsvērumi

99. Valdība apgalvoja, ka laikā, kad norisinājās konkrētie notikumi, valsts iestādēm nebija iemesla uzskatīt, ka A.N. apdraud M.B.B. vai kādu citu. Taisnība, ka A.N. iepriekš bija sodīts, bet tas attiecās tikai uz divām apsūdzībām, proti, kriminālpārkāpumu saistībā ar vardarbību ģimenē 2000. gadā un noziedzīgu nodarījumu saistībā ar draudēšanu sievai 2001. gadā, ar ko nepietika, lai secinātu, ka attiecīgo incidentu brīdī viņš bija bīstams. Turklāt nebija pazīmju,

ka viņam nepieciešama psihiatriskā ārstēšana, vai norāžu uz šaujamieroču nēsāšanu vai to, ka viņš varētu apdraudēt pieteikuma iesniedzēju radniecības dzīvību. Valdība norādīja: tikai vēlāk izmeklēšanas laikā konstatēts, ka A.N. bija draudējis nogalināt sievu un viņas advokāti, taču pirms šaušanas tas nebija nonācis valsts iestāžu uzmanības lokā.

100. Turklāt Valdība uzsvēra, ka vienīgā informācija, kas konkrētajā dienā nonāca policijas redzeslokā, bija A.N. “savādā uzvedība” bankā, kas izpaudās kā visas naudas izņemšana, raudāšana un izteikumi, ka “par to vēl runās”. Policija uz šo informāciju reaģēja un nosūtīja patruļu uz banku un A.N. mājas adresi. Tomēr tur nekas neliecināja par nepieciešamību veikt papildu pasākumus, un policijas darbinieki, pamatojoties uz savu pieredzi un zināšanām, neuzskatīja par vajadzīgu vērties pēc medicīniskās palīdzības. Bankas darbinieki liecināja, ka A.N. nav bijis bīstams, bet tikai uzvedies savādi, ko var izsecināt arī no citu liecinieku sniegtajām liecībām izmeklēšanas laikā. Tas apstiprinājās policijas sarunā ar A.N. viņa mājās, kad viņš sūdzējās par ģimenes problēmām un nešķīta uztraukts. Šajos apstākļos, neraugoties uz A.N. sodāmību, nekas neattaisnotu A.N. brīvības atņemšanu no policijas puses vai medicīnisko izmeklēšanu saskaņā ar Likumu par personu ar garīgiem traucējumiem aizsardzību.

101. Valdība arī norādīja, ka nav iespējams droši secināt: ja ārsts būtu bijis savlaicīgi informēts, viņš būtu noorganizējis A.N. hospitalizāciju psihiatriskajā slimnīcā vai konkrētie notikumi tiktu novērsti. Turklāt policijai nebija iemesla apcietināt A.N. vai pārmeklēt viņa māju, jo policijas rīcībā nebija informācijas, ka viņš izdarījis noziedzīgu nodarījumu, nelikumīgi glabājis šaujamieročus vai draudējis izdarīt pašnāvību.

102. Valdības ieskatā tobrīd nekas nenorādīja uz saikni starp A.N. un pieteikuma iesniedzēju radniecību. Pat tad, ja policija par šādu saikni būtu zinājusi, nekas cits nenorādīja uz to, ka A.N. apdraud viņas dzīvību. Pieteikuma iesniedzēju radniecība tika nogalināta savā birojā, kas atradās apmēram piecsimt metru no vietas, kur A.N. nošāva savu sievu. Tāpēc policijai nebija ne iespējas, ne laika reaģēt un novērst slepkavību. Šajā sakarā Valdība arī norādīja, ka Slatina ir maza pilsēta, tās policijai ir ierobežoti resursi un konkrētajā dienā policijai bija daudz citu uzdevumu.

2. Tiesas vērtējums

a) Vispārējie principi

103. Tiesa vispirms atkārtoti norāda, ka Konvencijas 2. pantā ir ietverta viena no demokrātiskas sabiedrības pamatvērtībām, kas veido Eiropas Padomi (skat. lietas “Makkans [McCann] un citi pret Apvienoto Karalisti”, 1995. gada 27. septembris, 147. punktu, A sērija Nr. 324). Konvencijas 2. panta 1. punkta pirmais teikums valstij liek ne vien atturēties no tīšas un pretlikumīgas dzīvības atņemšanas, bet arī veikt atbilstošus pasākumus, lai aizsargātu to personu dzīvību, kuras atrodas tās jurisdikcijā (skat. lietas “L. C. B. pret Apvienoto Karalisti”, 1988. gada 9. jūnijs, 36. punktu, Spriedumu un lēmumu ziņojumi 1998III; un lietas “Osmani [Osman] pret Apvienoto Karalisti”, 1998. gada 28. oktobris, 115. punktu, Ziņojumi 1998VIII).

104. Valsts pienākums pārsniedz tās pamatpienākumu nodrošināt tiesības uz dzīvību, ieviešot efektīvas krimināltiesību normas, lai atturētu no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas pret personu, ko papildina tiesībaizsardzības sistēma, kas novērš un apspiež šādu normu pārkāpumus, kā arī soda par tiem. Zināmos, skaidri noteikto gadījumos 2. pants arī var norādīt uz pozitīvu valsts iestāžu pienākumu veikt preventīvus operatīvus pasākumus, lai aizsargātu personu, kuras dzīvību apdraud citas personas noziedzīgas darbības (skat. lietas “Mastromateo [Mastromatteo] pret Itāliju” [LP], Nr. 37703/97, 67. punktu, ECT 2002VIII).

105. Tomēr tas nenozīmē, ka no šīs normas izriet pozitīvais pienākums novērst ikvienu vardarbības iespēju (skat. cita starpā lietas “Tanribilirs [Tanribilir] pret Turciju”,

Nr. 21422/93, 71. punktu, 2000. gada 16. novembris). Šāds pienākums jātulko tā, lai neradītu valsts iestādēm neiespējamu vai nesamērīgu apgrūtinājumu, ievērojot grūtības, kas saistītas ar policijas darbu mūsdienīgu sabiedrībā, neprognozējamo cilvēku rīcību un operatīvo izvēli, kas jāizdara atbilstoši prioritātēm un līdzekļiem (skat. iepriekšminētās Osmanu lietas 116. punktu).

106. Līdz ar to ne visi apgalvotie dzīvības apdraudējumi var radīt valsts iestādēm pienākumu ievērot Konvencijā paredzēto prasību veikt operatīvus pasākumus, lai novērstu šā apdraudējuma iestāšanos. Tiesa ir lēmusi, ka pozitīvs pienākums rodas tad, ja konstatēts, ka apdraudējuma brīdī valsts iestādes zināja vai tām būtu vajadzējis zināt par īstu un tiešu apdraudējumu noteiktas personas vai personu dzīvībai, ko rada trešās personas noziedzīgas darbības, un ka tās neveica pasākumus savu pilnvaru ietvaros, kuri no tām, saprātīgi spriežot, būtu sagaidāmi, lai izvairītos no šā apdraudējuma (skat. iepriekšminētās Osmanu lietas 116. punktu; un lietas “Horeftakis [Choreftakis] un Horeftaki [Choreftaki] pret Grieķiju”, Nr. 46846/08, 47. punktu, 2012. gada 17. janvāris).

107. Līdz šim Tiesa ir saskārusies ar dažādām situācijām, kas saistītas ar valsts pozitīvajiem pienākumiem saskaņā ar Konvencijas 2. pantu aizsargāt tiesības uz dzīvību no trešās personas noziedzīgām darbībām. Tādējādi Tiesa, izmantojot iepriekšminēto kritēriju Osmanu lietā, noteica šo pienākumu darbības jomu gadījumos, kas saistīti ar prasību aizsargāt vienu vai vairākas personas, kuras jau iepriekš identificējamās kā potenciālais letālas darbības mērķis, un paredzēja nepieciešamību veikt analīzi, lai noskaidrotu, vai notikumu hronoloģiskā secībā bija izšķirīgs posms, kas noveda pie dzīvības atņemšanas, ļaujot apgalvot, ka valsts iestādes zināja vai tām būtu vajadzējis zināt par īstu un tiešu personas dzīvības apdraudējumu, un vai tās neveica nepieciešamos pasākumus, lai izvairītos no šā apdraudējuma (skat., piemēram, lietas “Pols un Odrija Edvardsi [Paul and Audrey Edwards] pret Apvienoto Karalisti”, Nr. 46477/99, 57. punktu, ECT 2002II (ieslodzītā slepkavība); lietas “Branko Tomašičs [Branko Tomašić] un citi pret Horvātiju”, Nr. 46598/06, 52.–53. punktu, 2009. gada 15. janvāris, un lietas “Opuzs [Opuz] pret Turciju”, Nr. 33401/02, 129. punktu, ECT 2009 (nonāvēšana saistībā ar vardarbību ģimenē); lietas “Van Kols [Van Colle] pret Apvienoto Karalisti”, Nr. 7678/09, 88. punktu, 2012. gada 13. novembris (liecinieka nonāvēšana); lietas “Kiličs [Kılıç] pret Turciju”, Nr. 22492/93, 63. punktu, ECT 2000III, un lietas “Mahmuts Kaja [Mahmut Kaya] pret Turciju”, Nr. 22535/93, 88. punktu, ECT 2000III (personas nonāvēšana konflikta zonā); un lietas “Jabansu [Yabansu] un citi pret Turciju”, Nr. 43903/09, 91. punktu, 2013. gada 12. novembris (personas nonāvēšana militārajā dienestā)).

108. Turklāt pozitīvie pienākumi var attiekties ne tikai uz situācijām, kas saistītas ar prasību aizsargāt vienu vai vairākas personas, kuras jau iepriekš identificējamās kā potenciālais letālas darbības mērķis, bet arī gadījumiem, kas rada pienākumu nodrošināt vispārēju sabiedrības aizsardzību (skat. lietas “Maiorano [Maiorano] un citi pret Itāliju”, Nr. 28634/06, 107. punktu, 2009. gada 15. decembris, un lietas “Gorovenkis [Gorovenky] un Bugara [Bugara] pret Ukrainu”, Nr. 36146/05 un 42418/05, 32. punktu, 2012. gada 12. janvāris). Otrajā gadījumā pozitīvais pienākums aptver plašu nozaru loku (skat. lietas “Čehoņska [Ciechońska] pret Poliju”, Nr. 19776/04, 62.–63. punktu, 2011. gada 14. jūnijs) un principā radīsies attiecībā uz jebkuru publisku vai privātu darbību, kas var skart tiesības uz dzīvību (skat. lietas “Enerjildizs [Öneryıldız] pret Turciju” [LP], Nr. 48939/99, 71. punktu, ECT 2004XII).

109. Tādējādi iepriekšminētajā Gorovenka un Bugara lietā, kā arī lietā “Sašo Gorgjevs [Sašo Gorgiev] pret Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku” (Nr. 49382/06, ECT 2012 (izraksti)), kas abas attiecas uz nedežurējošu policijas darbinieku apšaudi, Tiesa lēma, ka valsts pienākums nodrošināt tiesības uz dzīvību cita starpā ietver pamatotu pasākumu veikšanu, lai nodrošinātu personu drošību (skat. iepriekšminētās Gorovenka un Bugaras lietas 34. punktu un Sašo Gorgjeva lietas 43. punktu). Pamatojoties uz faktiskajiem apstākļiem un

neizvērtējot, vai cietušie iepriekš bija identificējami kā potenciālie mērķi, Tiesa abās lietās konstatēja Konvencijas 2. panta pārkāpumu. Gorovenka un Bugaras lietā (skat. iepriekšminētās lietas 30. un 39. punktu) Tiesa konstatēja pārkāpumu, jo noziedzīgā nodarījuma izdarītājam bija izsniegts ierocis, pārkāpjot spēkā esošos valsts tiesību aktus, un valsts iestādes nebija pareizi novērtējušas viņa spēju lietot ieroci. Sašo Gorgjeva lietā (skat. iepriekšminētās lietas 50. un 52. punktu) Tiesa konstatēja šā panta pārkāpumu, jo valsts nebija ieviesusi atbilstošu un efektīvu drošības pasākumu sistēmu, lai nepieļautu, ka valsts amatpersonas ļaunprātīgi izmanto dienesta ieročus, un nekas neliecināja par to, ka būtu izvērtēta noziedzīgā nodarījuma izdarītāja piemērotība dienestam policijā un ieroča nēsāšanai. 110. Tāpat lietā, kas attiecās uz neplānotu nonāvēšanu skolā, neraugoties uz to, ka cietuši persona iepriekš nebija identificējama kā potenciālais mērķis, Tiesa izvērtēja valsts, proti, izglītības iestāžu, pienākumu nodrošināt uzraugāmo bērnu drošību un labklājību. Pamatojoties uz šīs lietas faktiskajiem apstākļiem, Tiesa konstatēja, ka valsts nebija izpildījusi savu pozitīvo pienākumu (skat. lietas “Kajaks [*Kayak*] pret Turciju”, Nr. 60444/08, 56., 59. un 66. punktu, 2012. gada 10. jūlijs).

111. Tiesa arī ir nošķīrusi lietas, kurās jānosaka, vai valsts iestādes ir saucamas pie atbildība par iepriekš identificētu cietušo personu aizsardzības nenodrošināšanu, no lietām, kuras attiecas uz pienākumu nodrošināt vispārēju sabiedrības aizsardzību pret tādas personas vai personu iespējamām darbībām, kas izcieš brīvības atņemšanas sodu par vardarbīgiem noziegumiem (skat. iepriekšminētās Mastromateo lietas 69. punktu; iepriekšminētās Maiorano un citu lietas 107. punktu; un iepriekšminētās Horeftakisa un Horeftaki lietas 48. un 50. punktu). Otrajā lietu grupā Tiesa ir izvērtējusi, vai saskaņā ar Konvencijas 2. pantu valsts ir saucama pie atbildības par to, ka ieslodzītais, īslaicīgi atstājot cietumu, neplānoti nonāvēja garāmgājēju, jo valsts nebija nodrošinājusi un izmantojusi atbilstošu sistēmu, kādā ieslodzītie īslaicīgi atstāj cietumu (skat., piemēram, iepriekšminētās Mastromateo lietas 70. punktu).

b) Iepriekšminēto principu piemērošana izskatāmajai lietai

112. Ņemot vērā Konvencijas 2. punktā paredzētās aizsardzības nozīmīgumu, Tiesai ļoti rūpīgi jāizvērtē sūdzības par dzīvības zaudējumu, ievērojot visus attiecīgos apstākļus (skat. cita starpā lietas “*Banels [Banel] pret Lietuvu*”, Nr. 14326/11, 67. punktu, 2013. gada 18. jūnijs). Izskatāmajā lietā pieteikuma iesniedzēju radinieci 2002. gada 22. martā apšaudē nogalināja A.N., kuram tobrīd acīmredzot bija garīgi traucējumi un kurš pazina viņu pēc laulības šķiršanas lietas, kurā viņa kā advokāte pārstāvēja viņa sievu.

113. A.N. iepriekš bija problēmas ar alkohola lietošanu, vardarbīgu izturēšanos pret policiju un savu ģimeni, kā arī šaujamieroču neatļautu glabāšanu (skat. 9. un 37. punktu iepriekš). Pirms pieteikuma iesniedzēju radnieces nogalināšanas trīsreiz tika ziņots par vardarbību A.N. ģimenē, divreiz par miera un sabiedriskās kārtības traucēšanu un nopietnu draudu izteikšanu (skat. 9. punktu iepriekš). Tāpēc 2000. gada 16. oktobrī Slatinas kriminālpārkāpumu tiesa atzina viņu par vainīgu kriminālpārkāpuma izdarīšanā saistībā ar vardarbību ģimenē, savukārt 2001. gada 25. jūlijā Slatinas pilsētas tiesa atzina viņu par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā saistībā ar nāve draudu izteikšanu sievai. Lai gan Tiesai iesniegtie pierādījumi liecina, ka A.N. vardarbīgā uzvedība bija saistīta ar alkohola lietošanu (skat. 9., 30. un 54. punktu iepriekš), nekas norāda uz to, ka valsts iestādes būtu izvērtējušas šo jautājumu vai piemērojušas kādu līdzekli, lai piespiestu viņu ārstēties (skat. 84. punktu iepriekš).

114. Tās dienas rītā, kad A.N. nogalināja pieteikuma iesniedzēju radinieci, viņa savādajai uzvedībai policijas uzmanību pievērsa bankas vadītājs F.S., kad A.N. bija devies uz šo banku, lai izņemtu naudu (skat. 15. punktu iepriekš). A.N. pateicis bankas darbiniekiem un dažiem klientiem, ka viņi vairs netiksies, raudot minējis problēmas ģimenē un teicis, ka izdarīs kaut ko tādu, par ko vēl runās. Viņa uzvedība bankas darbiniekiem un klientiem lika domāt, ka

viņš apdraud pats sevi vai citus un viņam nepieciešama medicīniskā palīdzība (skat. 14., 32. un 51. punktu iepriekš).

115. Tajā pašā dienā apmēram plkst. 8.00 pēc F.S. zvana par A.N. uzvedību divi policijas darbinieki atrada viņu mājās un izjautāja. Lai gan A.N. sūdzējās par ģimenes problēmām un laulības šķiršanas lietu un draudēja izdarīt pašnāvību (skat. 17. un 19. punktu iepriekš), kā arī, neraugoties uz viņa uzvedību bankā, kur viņš apgalvoja, ka izdarīs kaut ko tādu, par ko vēl runās (skat. 56. un 57. punktu iepriekš), un iepriekšējo sodāmību, kas abiem policijas darbiniekiem bija labi zināma (skat. 51. punktu iepriekš), policija darbinieki neveica turpmākus pasākumus, bet atgriezās policijas iecirknī, atstājot A.N. pilnīgi bez nekādas kontroles vai uzraudzības (skat. 17. un 18. punktu iepriekš).

116. Šajā sakarā Tiesa norāda: lai gan valsts tiesas pieņēma (skat. 67., 72., 74. un 76. punktu iepriekš) policijas darbinieku liecības, ka A.N. izskatījies normāls un mierīgs sarunas laikā viņa mājās (skat. 56. un 57. punktu iepriekš), šīs liecības tomēr neliekas loģiskas, kā jau Slatinas pilsētas tiesa to sākotnēji uzsvēra (skat. 2007. gada 5. marta tiesas spriedumu 65. punktā iepriekš). Turklāt Tiesa vērš uzmanību uz to, ka vairāki cilvēki, kuri incidenta rītā bija redzējuši A.N. apmērām tajā pašā laikā, kad viņš runājis ar policijas darbiniekiem, liecināja, ka A.N. bijuši smagi garīgi traucējumi.

117. Bankas klienti un darbinieki uzskatīja, ka A.N. bijis uztraukts, “ļoti nestabilā stāvoklī” un “traks”, uzvedies savādi un viņam bijusi nepieciešama medicīniskā palīdzība (skat. 32., 51. un 63. punktu iepriekš). A.N. uzvedība arī mudināja tiešo priekšnieku M.B. likt padotajiem informēt slimnīcu un sociālās aprūpes centru par viņa uzvedību (skat. 19. un 59. punktu iepriekš). Saņēmuši informāciju par viņa uzvedību, ārsts I.F. un sociālās aprūpes centra darbiniece uzskatīja, ka nepieciešama medicīniskā izmeklēšana (skat. 19., 42., 52. un 69. punktu iepriekš). Turklāt Virovitičas apgabaltiesa secināja: notikumu brīdī bija norādes uz to, ka A.N. ir garīgi traucējumi (skat. 74. punktu iepriekš).

118. Tiesa arī norāda, ka pēc ierašanās policijas iecirknī abi policijas darbinieki, kuri bija runājuši ar A.N., iesniedza ziņojumu dežurējošajam komandējošajam virsniekam M.T. Plkst. 8.12 M.T. priekšnieks M.B. lika viņam sazināties ar slimnīcu un sociālās aprūpes centru, lai informētu par situāciju ar A.N. (skat. 19. un 59. punktu iepriekš). Tomēr M.T. slimnīcu informēja tikai plkst. 9.40, bet sociālās aprūpes centru – plkst. 9.37.

119. Pa to laiku apmēram plkst. 9.00, aptuveni stundu pirms sievas sašaušanas un pieteikuma iesniedzēju radnieces nogalināšanas, A.N. devās uz policijas iecirkni, kur satika policijas darbinieku M.T., pieprasīja paskaidrot, kāpēc pie viņa mājās bija ieradusies policija, un paziņoja, ka viņam esot problēmas, kuras viņš pats atrisināšot (skat. 21. punktu iepriekš). Lai gan policijas darbiniekam M.T. tobrīd jau bija uzdots informēt slimnīcu un sociālās aprūpes centru par situāciju ar A.N. un lai gan viņš zināja, ka A.N. bija sodīts par vardarbīgu uzvedību (skat. 19. un 58. punktu iepriekš), policijas darbinieks M.T. tomēr neko nedarīja un ļāva A.N. pamest policijas iecirkni, kam sekoja apšaušana, kuras rezultātā A.N. sieva guva smagus ievainojumus, pieteikuma iesniedzēju radniece tika nošauta, viņš iesaistījās apšaudē ar policiju un izdarīja pašnāvību (skat. 21.–26. punktu iepriekš).

120. Ņemot vērā iepriekšminēto, Tiesa uzskata, ka šajā lietā nav nepieciešams iedziļināties jautājumā par prasību aizsargāt vienu vai vairākas personas, kuras jau iepriekš identificējamās kā potenciālais letālas darbības mērķis (skat. 107. punktu iepriekš), vai izvērtēt jautājumu par valstu pozitīvo pienākumu darbības jomu lietās, kuras skar nejaušu vardarbību, kas nav praktiski kontrolējama, vai valsts iestāžu iespējamo pamatoto informētību (skat. lietu “Adžets [Acet] pret Turciju” (lēm.), Nr. 41590/06, 2010. gada 29. jūnijs, un lietu “Vosiļus [Vosylius] un Vosiliene [Vosyliene] pret Apvienoto Karalisti” (lēm.), Nr. 61974/11, 2013. gada 3. septembris).

121. Izskatāmajā lietā runa ir par pienākumu sniegt vispārēju sabiedrības aizsardzību pret iespējamajiem vardarbības aktiem, kurus var veikt persona ar acīmredzamiem garīgiem

traucējumiem (sal. *mutatis mutandis* iepriekšminētās Mastromateo lietas 69. punktu; iepriekšminētās Maiorano un citu lietas 111. punktu un iepriekšminētās Horeftakisa un Horeftaki lietas 50. punktu). Tiesa jo īpaši uzsver, ka tobrīd izskatījies: A.N. ir garīgi traucējumi un viņš ir bīstams sev un/vai citiem (skat. 116.–117. punktu iepriekš) un ka kompetentas valsts iestādes uzskatīja: viņam nepieciešama turpmāka medicīniskā uzraudzība (skat. 19., 42., 52. un 69. punktu iepriekš). Turklāt incidentu rītā viņš divreiz atradās tiešā policijas kontrolē un uzraudzībā (skat. 17., 19. un 21. punktu iepriekš). Tas nozīmē, ka dzīvības apdraudējums šajā lietā bija īsts un tiešs un valsts iestādēm vajadzēja vai būtu vajadzējis to zināt. Šādās situācijās valstu pozitīvie pienākumi saskaņā ar Konvencijas 2. pantu prasa valsts iestādēm darīt visu, kas no tām pamatoti sagaidāms, lai izvairītos no šāda apdraudējuma (skat., piemēram, iepriekšminētās Osmanu lietas 116. punktu, iepriekšminētās Mastromateo lietas 74. punktu, iepriekšminētās Maiorano un citu lietas 109. punktu un iepriekšminētās Horeftakisa un Horeftaki lietas 55. punktu).

122. Vērtējot, vai valsts iestāde ievēroja šos pozitīvos pienākumus, jāņem vērā, ka tie jātulko tā, lai neradītu valsts iestādēm pārmērīgu apgrūtinājumu (skat. 105. punktu iepriekš). Jo īpaši pienācīga uzmanība jāpievērš nepieciešamībai nodrošināt, lai policija savas noziedzības kontroles un novēršanas pilnvaras īstenotu, pilnībā ievērojot vajadzīgo procedūru un citas garantijas, kas likumīgi ierobežo policijas darbību izmeklēt noziegumus un saukt likumpārkāpējus pie atbildības, tostarp Konvencijas 5. un 8. pantā paredzētās garantijas (skat. iepriekšminētās Osmanu lietas 116. punktu un Maioranu un citu lietas 106. punktu). Tiesai arī ļoti piesardzīgi jāpārskata notikumi atskatoties (skat. lietas “Babinsa [Bubbins] pret Apvienoto Karalisti”, Nr. 50196/99, 147. punktu, ECT 2005II (izraksti)). Šajā lietā Tiesai jāņem vērā arī salīdzinoši īsais laikposms, kurā notikumi norisinājās.

123. Tiesa norāda, ka valsts tiesvedības laikā kompetentās valsts iestādes konstatēja vairākus trūkumus policijas rīcībā konkrētajā situācijā. Tādējādi Iekšlietu ministrijas disciplinārā tiesa atzina policijas darbinieku M.Kr. par vainīgu sakarā ar to, ka viņš nebija ziņojis par A.N. un viņa sievas nopratināšanu iepriekšējā dienā pirms šaušanas, un policijas darbinieku M.T. par vainīgu sakarā ar to, ka viņš bija viltojis ziņojumus par policijas rīcību incidenta rītā.

124. Tiesa uzskata, ka ir vairāki citi pasākumi, kuri bija pamatoti sagaidāmi no valsts iestādēm, lai novērstu A.N. vardarbības radīto dzīvības apdraudējumu. Lai gan Tiesa nevar droši secināt, ka notikumi būtu izvēršusies atšķirīgi, ja valsts iestādes būtu rīkojušās citādi, tā atkārtoti norāda, ka kritērijs saskaņā ar Konvencijas 2. pantu neprasa pierādīt: “ja ne” valsts iestāžu darbība vai bezdarbība, nonāvēšana nebūtu notikusi (skat. iepriekšminētās Opuza lietas 136. punktu un *mutatis mutandis* lietas “E. un citi pret Apvienoto Karalisti”, Nr. 33218/96, 99. punktu, 2002. gada 26. novembris), kā var secināt no valsts tiesu lēmumiem (skat. 74.–76. punktu iepriekš). Toties iespējamajiem pasākumiem, kurus valsts iestādes neveica, varēja būt patiesa iespēja mainīt iznākumu vai mazināt kaitējumu, kas ir svarīgi un pietiekami, lai sauktu valsti pie atbildības saskaņā ar šo pantu (skat. Opuza lietu, *loc. cit.* un *mutatis mutandis* lietu “E. un citi pret Apvienoto Karalisti”, *loc. cit.*).

125. Šajā sakarā Tiesa vispirms vērš uzmanību uz to, ka 2002. gada 21. martā, dienu pirms šaušanas, A.N. sieva M.N. devās uz policijas iecirkni, lai ziņotu, ka A.N. viņu aizskar, un A.N. viņai sekoja. Saskaņā ar policijas darbinieka Ž.J. ziņojumu un liecību viņa nepieminēja ne vardarbību, ne draudus, lai gan apgalvoja, ka A.N. iepriekš viņu piekāvis un šajā sakarā notiesāts par kriminālpārkāpumu un noziegumu izdarīšanu (skat. 12. un 61. punktu iepriekš).

126. Tiesa norāda, ka policijas ziņojums par notikušo netika sastādīts dienā, kad A.N. un M.N. ieradās policijas iecirknī, bet gan pēc četrām dienām, 2002. gada 25. martā, kad A.N. jau bija īstenojis apšaudi un tika izmeklēti ar lietu saistītie apstākļi. Turklāt Tiesa ņem vērā: civilietas izskatīšanas laikā M.N. liecināja, ka iepriekšējā dienā pirms šaušanas ziņojusi policijai par A.N. draudiem viņu nogalināt, bet policija neko šajā sakarā nav darījusi (skat.

54. punktu iepriekš). Valsts tiesas viņas liecību neapšaubīja, un arī Valdība neapgalvoja, ka šī liecība kāda iemesla dēļ ir izdomāta, nepatiesa vai neuzticama.

127. Tādējādi Tiesa konstatē: ņemot vērā, ka policijai bija pietiekama informācija par A.N. iepriekšējo sodāmību par vardarbību, valsts iestādēm jau 2002. gada 21. martā bija pienākums veikt nepieciešamos pasākumus un sīkāk izmeklēt apgalvojumus, ka A.N. izteicis nopietnus nāves draudus, kas atbilstoši Horvātijas tiesību aktiem ir noziedzīgs nodarījums (skat. 83. punktu iepriekš), kā rezultātā viņu varētu aizturēt un apcietināt.

128. Turklāt Tiesa atkārtoti norāda: tā jau ir konstatējusi, ka abi policijas darbinieki, kuri iztaujāja A.N. viņa mājā incidentu dienā, nebija veikuši nepieciešamos piesardzības pasākumus, ņemot vērā viņa garīgo stāvokli, pašnāvības draudus un bankas klientu un darbinieku liecības, ka A.N. draudējis izdarīt kaut ko tādu, par ko vēl runās (skat. 115.–117. punktu iepriekš). Patiesībā nav pilnīgi skaidrs, ko A.N. faktiski teicis policijas darbiniekiem, jo ārsts I.F. liecināja, ka tad, kad policija viņam zvanījusi, tā apgalvojusi, ka A.N. var kādu nogalināt vai izdarīt kaut ko citu sliktu (skat. 52. punktu iepriekš).

129. Pat ņemot šajā situācijā vērā tikai neapstrīdētos draudus izdarīt pašnāvību, Tiesa atkārtoti norāda: ja valsts pārstāvji pietiekamu laiku iepriekš uzzina par šādiem draudiem, pozitīvais pienākums, kas izriet no Konvencijas 2. panta, prasa novērst šo draudu iestāšanos ar visiem atbilstošiem līdzekļiem, kādi šajos apstākļos iespējami (salīdzināt lietas “Mikails Mamadovs [*Mikayl Mammadov*] pret Azerbaidžānu”, Nr. 4762/05, 115. punktu, 2009. gada 17. decembris).

130. Arī attiecīgie valsts tiesību akti paredz efektīvus pasākumus, lai aizsargātu pilsoņus no vardarbības, kuru rada personas ar garīgiem traucējumiem, nosakot piespiedu/obligātu hospitalizāciju personām ar garīgiem traucējumiem, kuras apdraud sevi vai citus (skat. 81. punktu iepriekš), un iespēju pārmeklēt potenciāli bīstamas personas (skat. 80. punktu iepriekš). Tomēr, kā jau iepriekš norādīts, abi policijas darbinieki atgriezās policijas iecirknī, neveikuši nekādus pasākumus, un dežurējošais policijas virsnieks tikai informēja slimnīcu un sociālās aprūpes centru, kad reaģēt vai mainīt notikumu gaitu jau bija sarežģīti vai varbūt pat neiespējami.

131. Tādējādi policijas novēlētā reakcija neļāva ārstam veikt nepieciešamos pasākumus A.N. garīgā stāvokļa novērtēšanai. Ārsts I.F. paskaidroja, ka saņemtā informācija prasīja izmeklēt A.N. un izlemt par viņa turpmāko psihiatrisko ārstēšanu. Jo īpaši tā viņam lika secināt, ka konkrētajos lietas apstākļos bija nepieciešama viņa un policijas iejaukšanās (skat. 35., 42., 52. un 69. punktu iepriekš). Ārsta vēlmi izmeklēt A.N. savā liecībā valsts tiesām apstiprināja arī policijas darbinieks M.T. (skat. 70. punktu iepriekš), un arī sociālās aprūpes centra darbiniece, kura atbildēja uz policijas zvanu par A.N. uzvedību, bija uzskatījusi šādu rīcību par nepieciešamu (skat. 19. punktu iepriekš).

132. Tādējādi Tiesa uzskata, ka policijas bezdarbība ne vien ietvēra neizmantoto iespēju, bet arī policijas rīcības gadījumā varēja objektīvi mainīt notikumu gaitu, kā rezultātā A.N. nonāktu medicīniskā uzraudzībā un tiktu veikti turpmāki nepieciešamie pasākumi attiecībā uz viņa acīmredzami sarežģīto garīgo stāvokli.

133. ņemot vērā iepriekšminēto, Tiesa secina, ka norādītie pārkāpumi, kurus policija pieļāva, neievērojot nepieciešamo rūpību, lai gan sastapās ar objektīvām norādēm uz to, ka A.N. ir garīgi traucējumi, ir valsts pienākuma pārkāpums sargāt tiesības uz dzīvību, veicot visus pamatotos pasākumus, lai nodrošinātu personu aizsardzību no A.N. vardarbības, kuras rezultātā iestājās pieteikuma iesniedzēju radnieces nāve.

134. Tātad ir pārkāpts Konvencijas 2. pants.

II. KONVENCIJAS 13. PANTA IESPĒJAMAIS PĀRKĀPUMS

135. Pieteikuma iesniedzēji sūdzējās, ka nevarēja saņemt zaudējumu atlīdzinājumu par savas radnieces nāvi. Viņi atsaucās uz Konvencijas 13. pantu, kurā noteikts:

“Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, ir pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu aizsardzību no valsts institūciju puses, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot publiskos dienesta pienākumus.”

A. Pieņemamība

136. Tiesa norāda, ka šī sūdzība ir saistīta ar iepriekš izskatīto sūdzību un tāpēc arī šī sūdzība ir jāatzīst par pieņemamu.

B. Lietas būtība

1. Pušu apsvērumi

137. Pieteikuma iesniedzēji apgalvoja, ka valsts iestādes kļūdaini piemērojušas attiecīgos valsts tiesību aktus, kas liedza viņiem saņemt atlīdzinājumu par radnieces nāvi.

138. Valdība apgalvoja, ka pieteikuma iesniedzēju rīcībā saistībā ar radnieces nāvi bijuši efektīvi valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kurus viņi arī efektīvi izmantojuši. Viņiem bijusi iespēja iesniegt pieteikumu krimināllietas un civilīetas ierosināšanai, ar ko viņi pieprasījuši atlīdzināt zaudējumus par policijas darbinieku iespējami nekārtīgo darbu, par ko ierosināta un izskatīta arī disciplinārlieta. Proti, pieteikuma iesniedzēji Slatinas pilsētas tiesā iesnieguši pieteikumu civilīetas ierosināšanai, un šī tiesa, piemērojot attiecīgos valsts tiesību aktus un nekonstatējot cēloņsakarību starp policijas darbinieku nekārtīgo darbu un pieteikuma iesniedzēju radnieces nāvi, viņu prasību noraidīja.

2. Tiesas vērtējums

139. Tiesa atkārtoti norāda, ka Konvencijas 13. pants līgumslēdzējām valstīm nosaka vispārēju pienākumu nodrošināt efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli pret Konvencijas, tostarp tās 2. panta, pārkāpumiem (skat. *mutatis mutandis* lietas “Aksojs [Aksoy] pret Turciju”, 1996. gada 18. decembris, 93.–94. punktu, *Ziņojumi* 1996-VI).

140. Jo īpaši gadījumā, ja ir pierādāma prasība par Konvencijas 2. punkta pārkāpumu, Tiesai jāvērtē, vai pieteikuma iesniedzējam šajā sakarā bija pieejama tiesvedība civilīetā, lai noskaidrotu atbildību un, ja tā, piesprieztu izmaksāt morālā kaitējuma atlīdzinājumu (skat. lietas “Reinoldss [Reynolds] pret Apvienoto Karalisti”, Nr. 2694/08, 60. punktu, 2012. gada 13. marts). Tomēr “tiesiskās aizsardzības līdzekļa” “efektivitāte” 13. panta izpratnē nav atkarīga no droša pieteikuma iesniedzējam labvēlīga iznākuma (skat. cita starpā lietas “Džuljāni [Giuliani] un Gadžo [Gaggio] pret Itāliju” [LP], Nr. 23458/02, 336. punktu, ECT 2011 (izraksti)).

141. Tiesa šajā lietā vērš uzmanību uz to, ka pieteikuma iesniedzēji nenorādīja uz pārkāpumiem kriminālizmeklēšanā vai disciplinārajā izmeklēšanā, kas tika veikta saistībā ar viņu radnieces nāves apstākļiem. Attiecībā uz civiltiesisko aizsardzības līdzekļu efektivitāti Tiesa norāda, ka pieteikuma iesniedzējiem bija iespēja iesniegt pieteikumu civilīetas ierosināšanai, pieprasot atlīdzināt radnieces nāvi pēc Valsts pārvaldes likuma 13. panta (skat. 83. punktu iepriekš). Civiltiesas izskatīja viņu sūdzības pēc būtības un sniedza pietiekamu pamatojumu savam attiecīgo valsts tiesību aktu tulkojumam (skat. 62., 72. un 76. punktu iepriekš).

-
142. Tāpēc Tiesa, ievērojot to, ka attiecīgo valsts tiesību aktu tulkošana galvenokārt ir valsts iestāžu uzdevums un ka Konvencijas 13. pants negarantē panākumus attiecībā uz izmantoto tiesiskās aizsardzības līdzekli (skat., piemēram, lietas “Vanjaks [*Vanjak*] pret Horvātiju”, Nr. 29889/04, 77. punktu, 2010. gada 14. janvāris), nekonstatē šīs normas pārkāpumu.
143. Tātad šajā lietā nav pārkāpts Konvencijas 13. pants.

III. KONVENCIJAS 41. PANTA PIEMĒROŠANA

144. Konvencijas 41. pants paredz:

“Ja Tiesa konstatē, ka ir noticis Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, un ja attiecīgās Augstās Līgumslēdzējas Puses iekšējās tiesību normas paredz tikai daļēju šā pārkāpuma seku novēršanu, Tiesa, ja nepieciešams, cietušajai pusei piešķir taisnīgu atlīdzību.”

A. Kaitējums

145. Pieteikuma iesniedzēji kopīgi pieprasīja morālā kaitējuma atlīdzinājumu 920 000 Horvātijas kunu (HRK) apmērā.
146. Valdība uzskatīja, ka pieteikuma iesniedzēju prasītā summa ir nenoteikta un nepamatota.
147. Ievērojot visus šīs lietas apstākļus, Tiesa piekrīt, ka pieteikuma iesniedzēji ir cietuši morālo kaitējumu, kas nav atlīdzināms, tikai konstatējot pārkāpumu. Veicot taisnīgu izvērtējumu, Tiesa piespriež izmaksāt pieteikuma iesniedzējiem kopīgu morālā kaitējuma atlīdzinājumu 20 000 EUR apmērā kopā ar visiem nodokļiem, kas varētu būt piemērojami attiecībā uz šo summu.

B. Tiesāšanās izdevumi

148. Pieteikuma iesniedzēji nepieprasīja atlīdzināt tiesāšanās izdevumus atbilstoši Tiesas reglamenta 60. pantam.
149. Tāpēc Tiesa šajā sakarā nepiešķir atlīdzinājumu.

C. Standarta procentu likme

150. Tiesa uzskata, ka standarta procentu likme jāpamato ar Eiropas Centrālās bankas rezerves kredītēšanas likmi, kam pieskaitāmi trīs procentpunkti.

ŠO IEMESLU DĒĻ TIESA

1. vienprātīgi *pasludina* pieteikumu par pieņemamu;
2. vienprātīgi *nospriež*, ka Konvencijas 2. pants ir pārkāpts;
3. ar piecām balsīm pret divām *nospriež*, ka Konvencijas 13. pants nav pārkāpts.
4. vienprātīgi *nospriež*, ka:
 - a) atbildētājai valstij triju mēnešu laikā pēc dienas, kad spriedums atbilstīgi Konvencijas 44. panta 2. punktam ir kļuvis galīgs, ir jāizmaksā pieteikuma iesniedzējiem 20 000 EUR

(divdesmit tūkstoši *euro*), kā arī visi nodokļi, kas varētu būt piemērojami attiecībā uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu, konvertējot šīs summas Horvātijas kunās pēc maksājuma dienā spēkā esošā kursa;

b) no dienas, kad pagājuši minētie trīs mēneši, līdz maksājuma veikšanai šai summai pieskaitāmi procenti pēc vienkāršas likmes, kas vienāda ar Eiropas Centrālās bankas rezerves kreditēšanas likmi kavējuma periodā, kurai pieskaitīti trīs procentpunkti;

5. *noraida* pārējo pieteikuma iesniedzēju prasības daļu par taisnīgu atlīdzību.

Sagatavots angļu valodā un paziņots rakstveidā 2014. gada 18. septembrī saskaņā ar Tiesas reglamenta 77. panta 2. un 3. punktu.

Sērens Nīlsens
sekretārs

Izabella Bero-Lefēvra
priekšsēdētāja

Saskaņā ar Konvencijas 45. panta 2. punktu un Tiesas reglamenta 74. panta 2. punktu šim spriedumam pievienots tiesnešu Lazarovas Trajkovskas un Pinto de Alvukerkes kopīgais atsevišķais viedoklis.

I. B.L.
S. N.

TIESNEŠU LAZAROVAS TRAJKOVSKAS UN PINTO DE ALVUKERKES KOPĪGAIS DAĻĒJI PIEKRĪTOŠAIS UN DAĻĒJI ATŠĶIRĪGAIS VIEDOKLIS

1. Bļakaja un citu lieta ir saistīta ar advokātes slepkavību viņas profesionālās darbības ietvaros, ko izdarījusi persona ar iespējamiem garīgiem traucējumiem. Ņemot vērā cietušās un noziedzīgā nodarījuma izdarītāja personību, šajā lietā izvirzās divi jauni pamatjautājumi. Pirmkārt, kāda aizsardzība valstij būtu jānodrošina pret vardarbību, ko rada persona ar garīgiem traucējumiem? Un, otrkārt, kāda aizsardzība valstij būtu jānodrošina advokātiem pret vardarbību, kas saistīta ar darbu?

Mēs piekrītam vairākuma konstatētajam, ka ir pārkāpts Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (turpmāk tekstā – “Konvencija”) 2. pants, ņemot vērā to, ka valsts iestādes neveica visus nepieciešamos pasākumus, lai aizsargātu mirušo M.B.B. pret A.N. vardarbīgo uzvedību. Taču mēs nepiekrītam vairākuma vērtējumam par atbildētājas valsts reakciju uz M.B.B. slepkavību. Mūsu ieskatā valsts reakcija parādīja ļoti nopietnus trūkumus gan turpmākajā disciplinārlietas izskatīšanā, gan valsts tiesvedībā, tādējādi liekot secināt, ka pieteikuma iesniedzējiem nebija pieejami efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi par Konvencijas 2. panta pārkāpumu un tādējādi tika pārkāpts arī Konvencijas 13. pants.

Valsts pienākums aizsargāt pret vardarbību, ko rada personas ar garīgiem traucējumiem

2. Vairākums pieņēma, ka A.N. bija persona ar garīgiem traucējumiem, lai gan viņam nekad netika veikta psihiatriskā ekspertīze¹ un vismaz divreiz viņš tika saukts pie atbildības par noziedzīgiem nodarījumiem, kā liecina Slatinas kriminālpārkāpumu tiesas un Slatinas pilsētas tiesas spriedumi krimināllietās, kas ierosinātas pret A.N.² Konstatējot Konvencijas 2. panta pārkāpumu, vairākums lielā mērā pamatojās uz pieeju, kuru Tiesas izmantoja lietā “Mastromateo pret Itāliju”³. Vairākuma skatījumā šī lieta ir līdzīga attiecīgajam precedentam tādā ziņā, ka, pamatojoties uz faktiskajām vai konstruktīvajām zināšanām, nevar apgalvot, ka konkrētas identificējamās personas dzīvībai bija īsts un tiešs apdraudējums⁴, bet, no otras puses, šajā pieteikumā atšķirībā no norādītās lietas A.N. nebija izlaists sabiedrībā pēc tam, kad tika izvērtēts risks, kādu viņš sabiedrībai rada. Tomēr vairākums ierosina Mastromateo lietā izmantoto pieeju attiecināt arī uz šo lietu, jo tā skar personu ar acīmredzamiem garīgiem traucējumiem, kurš atradās vai kuram būtu vajadzējis atrasties valsts iestāžu tiešā kontrolē un uzraudzībā.

3. Mēs uzskatām, ka ar šo pieeju nepietiek. Lieta ir sarežģītāka, nekā tas parādīts vairākuma argumentācijā. A.N. potenciālie upuri iedalās trīs atšķirīgās grupās: viņš pats, viņa sieva un tuvākie radnieki, un sabiedrība kopumā. Katru riska grupu mēs aplūkosim atsevišķi.

4. 2002. gada 22. marta rītā A.N. nepārprotami nebija pie pilna prāta, likās “nopietni uztraukts”, “nervozs”, “ļoti nestabilā stāvoklī” vai pat “pilnīgi traks”⁵. Viņš vairākkārt draudēja izdarīt pašnāvību. Ar draudiem izdarīt pašnāvību, kas zināmi valsts pārstāvjiem,

¹ Pretēji lietas “Branko Tomašičs un citi pret Horvātiju”, Nr. 46598/08, 52. punktam, 2010. gada 14. oktobris.

² Skatīt sprieduma 10. un 11. punktu.

³ Lieta “Mastromateo pret Itāliju” [LP], Nr. 37703/97, CEDH 2002-VIII; skat. arī lietu “Maiorano un citi pret Itāliju”, Nr. 28634/06, 2009. gada 15. decembris, un lietu “Horeftakis un Horeftaki pret Grieķiju”, Nr. 46846/08, 2012. gada 17. janvāris. Šajās lietās Tiesa izvērtēja valstu pozitīvo pienākumu aizsargāt sabiedrību pret atbrīvotajiem ieslodzītajiem, kuri sodīti par vardarbību. Visās trīs lietās sabiedrības locekļi tika nogalināti laikā, kad ieslodzīti vai nu atradās daļējas uzraudzības režīmā vai arī tiem bija piešķirta atļauja īslaicīgi atstāt cietumu.

⁴ Tāpēc visas četras lietas šajā punktā atšķiras no lietas “Osmani pret Apvienoto Karalisti” (1998. gada 28. oktobris, Ziņojumi 1998VIII), lietas “Opuzs pret Turciju” (Nr. 33401/02, ECT 2009) un lietas “Van Kols pret Apvienoto Karalisti” (Nr. 7678/09, 2012. gada 13. novembris).

⁵ Skatīt sprieduma 32, 51., 63. un 70. punktu. Pamatojoties uz attiecīgo liecību, mēs noteikti piekrītam, ka 2002. gada 22. martā A.N. bija garīgas problēmas.

pietiek, lai valstij būtu pozitīvais pienākums novērst kaitējumu pašnāvnieciskas personas dzīvībai un fiziskajai neaizskaramībai saskaņā ar Konvencijas 2. un 3. pantu. Valsts tiesiskajā regulējumā šāds pienākums parādās Likuma par personu ar garīgiem traucējumiem 24. pantā. Policijas darbinieki vienkārši neievēroja savu pozitīvo pienākumu aizsargāt A.N. dzīvību pret kaitējumu sev pašam. Tā vietā, lai A.N. nodrošinātu steidzami nepieciešamo psihiatrisko aprūpi, viņi vienkārši “pateica, ka viss būs labi, un aizgāja”⁶. Stundu pēc policijas pirmās sastapšanās ar A.N. policijas iecirknī notika otra sastapšanās, un atkal A.N. tika ļauts aiziet par spīti viņa skaidrajam brīdinājumam, ka “viņš iecerēto īsteno”⁷. Grūti saprast tik paviršu attieksmi no policijas darbinieku puses.

5. Papildus A.N. radīja īstu un esošu vai pat nenovēršamu apdraudējumu dažām identificējamām personām, proti, savai sievai un bērniem. Jau vairākkārt iepriekš viņi bija aizskarti un smagi piekauti, kā arī saņēmuši draudus, un tāpēc viņiem atkal draudēja briesmas pēc virknes vardarbības epizožu mājās, ko izraisīja A.N. uzvedība. Mazāk nekā astoņus mēnešus pirms notikušā A.N. bija sodīts ar brīvības atņemšanu uz diviem mēnešiem par nopietnu nāves draudu izteikšanu sievai⁸. Dienu pirms slepkavības A.N. sieva atkal bija sūdzējusies policijai par vīra vardarbību un nāves draudiem⁹. Bija liela iespējamība, ka viņš varētu atkārtot tādu pašu vai līdzīgu noziedzīgu nodarījumu vai pat ļaunāk – īstenot izteiktos nāves draudus. Šis acīmredzamais apdraudējums prasīja īpašu rūpību no kompetentu policijas darbinieku puses, jo radīja valstij pozitīvo pienākumu aizsargāt A.N. sievas un tuvāko radnieku dzīvību un fizisko un garīgo neaizskaramību atbilstoši Konvencijas 2. un 3. pantam¹⁰.

Jā valsts zina vai tai būtu jāzina, ka kāda tās iedzīvotāju daļa, piemēram, sievietes ir pakļautas atkārtotai vardarbībai, un valsts nenovērš kaitējumu šīs iedzīvotāju daļas locekļiem, tiem sastopoties ar īstu un esošu apdraudējumu, valsti var saukt pie atbildības par bezdarbību, kuras rezultātā nevalstiskie dalībnieki pārkāpuši cilvēktiesības¹¹. Ņemot vērā plaši izplatīto vardarbību ģimenē, ļaunprātīgu sieviešu izmantošanu un vardarbību pret sievietēm Horvātijas sabiedrībā vispār, kas bija zināma valsts iestādēm¹², kā arī A.N. iepriekšējo uzvedību un

⁶ Skatīt sprieduma 17. un 56. punktu. Patiešām neticami, ka policijas darbinieki varētu atstāt vienu tādu cilvēku, kurš apgalvoja, ka “viņam viss apnicis, viņš izņēmis naudu savām bērēm, jo gatavojas izdarīt pašnāvību šajā vai nākamajā dienā, metoties zem vilciena, un viņi šajā sakarā neko nevar izdarīt. Viņš arī pastāstīja, ka jau uzrakstījis pašnāvības vēstuli [...]”

⁷ Skatīt sprieduma 21. punktu.

⁸ Skatīt sprieduma 11. punktu.

⁹ Skatīt sprieduma 54. punktu.

¹⁰ Skatīt Eiropas Padomes Konvencijas par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu 3. un 33. pantu.

¹¹ Osmanu lietā izmantotais kritērijs, kas attiecas uz valsts pozitīvo pienākumu novērst vardarbību ģimenē un aizsargāt pret to, pamatojoties uz īstu un esošu, bet ne noteikti nenovēršamu apdraudējumu, izvērtēts tiesneša Paulo de Alvukerkes atsevišķajā viedoklī lietā “Vaļulijene [Valiulienē] pret Lietuvu” (Nr. 33234/07, 2013. gada 26. marts). Mēs atkārtojam šo uzskatu šajā viedoklī. Apgalvojums, ka valsts iestādēm jāievēro “vēl lielāka rūpība”, ņemot vērā “vardarbības ģimenē upuru īpašo ievainojamību”, kas norādīts lietā “Hajduova [Hajduova] pret Slovākiju” (Nr. 2660/03, 50. punkts, 2010. gada 30. novembris), būtībā atbilst šim valsts pozitīvā pienākuma stingrākajam standartam.

¹² The fact that domestic violence, and especially violence against female partners or former partners, is a widespread problem in Croatia has been extensively dealt with in the Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, Rashida Manjoo, Mission on Croatia, A/HRC/23/49/Add.4, 3 June 2013, paragraphs 12, 71 and 72 (“Domestic violence is a widespread problem throughout the country, usually perpetrated by intimate partners, including current or former spouses or boyfriends”), the Concluding observations of the Human Rights Committee on Croatia, CCPR/C/HRV/CO/2, 4 November 2009, para. 8, and the Report of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women on its thirty second session, Concluding comments on the combined second and third periodic report, A/60/38(SUPP), 2005, paragraphs 198 and 199 (“high incidence of domestic violence”). The Court’s case-law also bears witness to this fact (see *Branko Tomasic and Others v. Croatia*, no. 46598/08, 14 October 2010; *A. v. Croatia*, no. 55164/08, 14 October 2010; and *Sandra Jankovic v. Croatia*, no. 38478/05, § 50, 5 March 2009).

sodāmību, par kuru valsts iestādēm arī bija zināms, policijas darbiniekiem jau 2002. gada 21. martā, kad A.N. sieva M.N. devās uz policijas iecirkni, bija pienākums rīkoties, lai aizsargātu A.N. sievu un tuvākos radniekus. Neveicot nekādus preventīvos pasākumus ne šajā, ne nākamajā dienā, policijas darbinieki padarīja atbildētāju valsti atbildīgu par nākotnē paredzamo kaitējumu M.N. un viņas bērniem.

6. It is true that the danger posed by A.N. was not limited to himself and the members of his close family, since he also said that he would do “something bad” to other people or “kill somebody” or “kill two other people” (other than his wife)¹³. In view of A.N.’s disturbed state of mind, a risk to the life and physical integrity of members of the public at large emerged on the morning on 22 March 2002¹⁴. Like the majority, we accept that *Mastromatteo* should be extended to threatening mentally disturbed persons living in an open environment, whose dangerousness is known or ought to be known to State agents. In these circumstances, the threat of harm to third persons (including non-identifiable persons) made by a mentally disturbed person suffices to trigger the State’s positive obligation to prevent harm to the life and physical integrity of others under Articles 2 and 3 of the Convention. In the present case, the police officers had two opportunities immediately prior to the murder to apprehend A.N. and take the necessary measures to properly assess his dangerousness, namely by taking him to the psychiatric institution nearest to his place of residence or place of apprehension. They failed to use either of those opportunities. In legal terms, they failed to satisfy their positive obligation to prevent any foreseeable acts of violence against third persons committed by a dangerous, mentally disturbed person.

The State’s obligation to protect lawyers from work-related violence

7. Scientific research suggests that many law professionals face a higher-than-average risk of work-related violence and threats. The risk is particularly acute for lawyers practising in the areas of criminal, family and divorce law and threats and violence are primarily perpetrated by opposing parties and their associates and relatives, or by the lawyer’s own client¹⁵. In some countries, the risk is concentrated on lawyers defending human rights causes, who have to face persecution and even violence on the part of State officials or private persons under their direction¹⁶. The instant case is an unfortunate example of this kind of targeted violence against a lawyer who was attacked in her office and for professional reasons. Unfortunately the majority were not willing to take into consideration this aspect of the case. We find that an opportunity was thus missed.

8. Judges, prosecutors, attorneys and lawyers, judicial clerks and other judicial officials perform a public function in so far as they all collaborate in the administration of justice. Any physical or verbal attack on them, or threat thereof, as a result of their work must be seen as

On the need for a gender-sensitive administration of justice see the Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers, Gabriela Knaul, A/HRC/17/30, 29 April 2011.

¹³ See paragraphs 14, 15 and particularly 52 and 54 of the judgment.

¹⁴ See *Mastromatteo*, cited above, § 74.

¹⁵ See, among others, Mark Hansen, “Lawyers in Harm’s Way”, in *American Bar Association Journal*, 1998, Frederick Calhoun, “Hunters and Howlers: Threats and Violence Against Federal Judicial Officials in the United States”, U.S. Marshals Service, 1998, Stephen Kelson, “An Increasingly Violent Profession”, in *Utah Bar Journal*, 2001, “Violence Against the Utah Legal Profession: A Statewide Survey”, in *Utah Bar Journal*, 2006, “Violence Against the Idaho Legal Profession: Results of a 2008 Survey”, in *The Advocate*, Idaho State Bar, 2008, “Violence Against the Nevada Legal Profession”, in *Nevada Lawyer Magazine*, 2012, and David Hyde, “Violence and threats against lawyers is a growing concern in Canada”, *First Reference Talks*, 2013.

¹⁶ See the overview of the actual situation given by Lawyers for Lawyers, Amnesty International, Human Rights Watch and Asian Human Rights Commission, on their respective sites. For example, Russia: Protect Human Rights Lawyer – ‘Look Over Your Shoulder,’ Police in Caucasus Region Tell Attorney for Memorial, Human Rights Watch, 2012.

an attack on the entire public system of justice. An equitable system of administration of justice which guarantees the independence of lawyers in the discharge of their professional duties without any violence or threat thereof is imperative for the maintenance of the rule of law. It is inherent in the rights to a fair trial and access to justice that the protagonists of justice perform their respective roles free from any violence or threat of violence. While the threat of violence does not in the majority of cases alter the way lawyers conduct their legal business, nonetheless the sheer existence of such a possibility calls into question the fairness of any court or out-of-court procedure. The State is therefore called not only to punish, but also to prevent such acts, and ultimately to take the measures necessary to ensure the lawyer's safety, in order to guarantee the rule of law and the rights to a fair trial and access to justice, as provided by Article 6 of the Convention, in addition to the lawyer's right to life and physical integrity. To reiterate a well-enshrined principle, where the safety of lawyers is threatened as a result of discharging their duties, they must receive appropriate protection from the State authorities¹⁷. Having regard to the specific professional risk of violence for this segment of the population, the State can be found responsible by omission for the resulting human rights violations, if it fails to prevent harm to the members of that group when they face a clear and present risk¹⁸.

9. In the instant case, the threat of violence against M.B.B. in her capacity as M.N.'s lawyer in the latter's divorce proceedings had already been expressed by A.N.¹⁹. The murder of M.B.B. was a cold-blooded, calculated act of the perpetrator, not a sudden thoughtless impulse. Had the police officers been diligent when they met A.N. twice on the morning of 22 March 2002, and had they carried out an adequate investigation into the background to the case before them, and a proper assessment of the risks posed by A.N. to himself and others, they could

¹⁷ See paragraph 17 of the Basic Principles on the Role of Lawyers adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, 27 August to 7 September 1990, Principle I (1) and (4) of Council of Europe Committee of Ministers Recommendation 2000 (21) on the Freedom of exercise of the profession of lawyer and Principle I (b) and (f) of the Principles and Guidelines on the Right to a Fair Trial and Legal Assistance in Africa. See also paragraph 16 of the UN Basic Principles: "Governments shall ensure that lawyers (a) are able to perform all of their professional functions without intimidation, hindrance, harassment or improper interference; (b) are able to travel and to consult with their clients freely both within their own country and abroad; and (c) shall not suffer, or be threatened with, prosecution or administrative, economic or other sanctions for any action taken in accordance with recognized professional duties, standards and ethics.", and particularly the work of the UN Special Rapporteur on the Independence of judges and lawyers, such as the Report on the Mission to Mexico, 18 April 2011, A/HRC/17/30/Add.3, paragraphs 52 and 53. Within the European human rights system, see the Guidelines on Human Rights Defenders of the European Union, General Affairs Council of 8 December 2008; within the African system, the Resolution on the protection of human rights defenders in Africa of the African Commission on Human and Peoples' Rights, 4 June 2004, and within the Inter-American system, the General Assembly of the Organization of American States' Resolutions AG/Res. 1671 (XXIX-O/99), 7 June 1999, AG/Res. 1711 (XXX-O/00), 5 June of 2000, and AG/Res. 2412 (XXXVIII-O/08), 3 June 2008. A summary of the international standards can be found in the commentary to principle 7 of the International Commission of Jurists in its Legal Commentary to the ICJ Geneva Declaration - Upholding the Rule of Law and the Role of Judges and Lawyers in Times of Crisis, 2011: "All branches of government must take all necessary measures to ensure the protection by the competent authorities of lawyers against any violence, threats, retaliation, de facto or de jure adverse discrimination, pressure or any other arbitrary action as a consequence of their professional functions or legitimate exercise of human rights. In particular, lawyers must not be identified with their clients or clients' causes as a result of discharging their functions."

¹⁸ In other words, we adopt here the more rigorous test of a "clear and present" danger, which was proposed in Judge Pinto de Albuquerque's opinion in *Valiulienė v. Lithuania*. In fact, we believe that this criterion of protection should be applicable to all segments of the population which are subject to a specific, higher-than-average risk of violence.

¹⁹ See for example paragraph 34, read in conjunction with paragraph 30.

have become aware of the special risk that he represented to M.B.B.²⁰, and could consequently have taken the necessary measures to avoid further aggravation of that danger.

The lack of effective domestic remedies

10. The majority accept the Government's submissions on the effectiveness of the domestic remedies²¹. We depart from the majority's finding, with a firm conviction, in their assessment of the State's response to the murder of M.B.B., for five reasons. Firstly, we cannot understand the complacency of the disciplinary authorities which punished the police officers M.Ko. and M.T. with minor penalties, even though they had been found guilty of very serious professional misconduct²².

11. Secondly, we have even less understanding for the acquittal of police officer M.T. on the grounds that there was no evidence that he had deliberately falsified his report, and for the dismissal of the charges against police officer M.Ko. on the grounds that the prosecution was time-barred. Since the failure of police officer M.T. to immediately report the situation concerning A.N. on the morning of 22 March 2002 to the hospital, as he had been instructed to do by his superior, and the objective falsification of his report about the times he had contacted the hospital and Social Care Centre were irrefutable, the only disputed question was the *dolus* of police officer M.T.. The justification given by police officer M.T. for his behaviour is evidently not convincing²³, but even if one were to accept it, it would correspond, at least, to a *dolus eventualis* form of commission of the imputed crime of falsification, since M.T. knew quite well that the relevant time for the report was the exact time at which he spoke with Dr IF, not the time when he tried to call him, and therefore that the recorded time of the communication with Dr. IF did not correspond to the actual time of that communication. Indeed, no plausible explanation was given for M.T.'s crucial delay of one hour and twenty minutes. Hence, the *dolus* of M.T. is patently evident, and his acquittal cannot be considered founded, falling short of minimum procedural standards of fairness. The expiry of the time-limit for M.Ko.'s prosecution as a result of State inertia aggravates the impression of connivance in the way the criminal case was dealt with.

12. Thirdly, the initial criminal investigation of 2002 is fraught with serious factual misjudgements which we cannot leave unmentioned. The statement of the Slatina Municipal State Attorney's office of 16 August 2002 is plainly wrong, since it considered, against all evidence, that "at the relevant time the police officers had no reason to treat A.N. as a mentally disturbed person within the meaning of section 24 of the Protection of Individuals with Mental Disorders Act. ...". In fact, all the evidence points in the opposite direction. The witness testimony as well as the opinions of medical practitioners and of the Social Care Centre in the file confirm that A.N. had a record of domestic violence, death threats and use of firearms, and that he was acting strangely, and was "seriously disturbed", "nervous", "totally unstable" or even "totally crazy" on the day of the facts, and had made known his suicidal and violent intentions. Any diligent police officer could and should have treated A.N. as a dangerous mentally disturbed person, in the light of the general obligations imposed by the Police Act and the specific obligations imposed by the protection of Individuals with

²⁰ For instance, by talking to the children of A.N., or his brothers-in-laws, L.Z. and F.Z., or the wife of the latter, ZZ, who could all bear witness to A.N.'s angry and even threatening state of mind with regard to M.B.B..

²¹ In this opinion we assess the Article 13 complaint having regard to the broad, multi-faceted argumentation of the Government, resumed in paragraph 138 of the judgment, which touches upon the disciplinary, criminal and civil procedures.

²² Unfortunately, while the majority noted this fact too in paragraph 123, they did not draw any conclusion from it with regard to the Article 13 complaint.

²³ See paragraph 41 of the judgment.

Mental Disorders Act. Failure to act accordingly constituted unlawful conduct on the part of an agent of the State, thus entailing State liability, as provided in section 13 of the State Administration Act, in addition to the agent's own criminal and disciplinary liability²⁴. The failure on the part of the prosecutor to pursue this obvious line of inquiry is to be accorded particular attention.

13. Fourthly, the civil courts concurred in the same basic evidentiary mistake of the Slatina prosecutor, taking the view that A.N. appeared normal, and that no special police action was called for²⁵. This conclusion is not only illogical, as the majority acknowledged and the Slatina Municipal Court initially noted²⁶, it quite simply contradicts the elementary tenets of medical science: a man who is threatening to kill himself and do "something bad" that would be talked about could not be considered as being in full control of his senses, particularly bearing in mind his violent past and history of alcohol abuse. In other words, the civil courts based their findings on an "illogical" and scientifically untenable evaluation of the facts of the case. Such a blatant error definitively prejudiced the effectiveness of the civil remedies provided for by law.

14. Finally, last but not the least, the applicants were ordered to pay HRK 80,700 in costs and expenses²⁷. This huge amount of money was clearly punitive, and aimed at silencing the applicants, and avoiding further appeals allowed by domestic law. It is simply inadmissible to "punish" the applicants for having used the procedural powers that domestic law accorded them, all the more so when the applicants' civil action was in substance righteous.

15. In sum, the very lenient disciplinary punishment of the police officers, followed by the complacent attitude of the Slatina Municipal State Attorney's office, the erroneous acquittal of police officer M.T. and the convenient time-barring of the prosecution against police officer M.Ko., leave serious doubts about the respondent State's willingness to carry out a proper investigation into the facts of the case, to punish those responsible by action or omission, and to remedy the damage caused to the applicants. If one adds to these doubts, the disregard for the disciplinary punishment of M.T. and M.Ko. and for the evidence of A.N.'s mental disturbance by the civil courts, and the rather terse and unconvincing final finding of the Supreme Court after a tortuous set of contradictory judgments and appeals, some stating that the State's liability could be engaged on the basis of fault on the part of its agents, others stating the opposite and requiring only the existence of an objective link of causality between the State agent's conduct and the damage, and finally the fact that the Supreme Court wrongly rejected even the existence of such a link, one cannot but conclude that no effective remedies were available to the applicants. No justice was done to them. In their tireless efforts to shed light on the facts, bring to justice those responsible and seek fair compensation, they were always let down. The "punishment" of the applicants by ordering them to pay approximately 10,500 euros for costs and expenses only serves to show the adverse environment that they had to face in order to see justice done.

²⁴ The police officers' obligation is aggravated by another circumstance. In March 2002, A.N. was still on probation, which had been established by the Slatina Municipal Court in its judgment of 25 July 2001. The police should have been particularly attentive to complaints made against a person who was on probation. They were not.

²⁵ See paragraphs 67, 72, 74 and 76 of the judgment.

²⁶ See paragraph 116 of the judgment. Unfortunately, the majority did not draw any conclusions from these "illogical" judgments of the domestic civil courts with regard to the Article 13 complaint.

²⁷ See paragraph 72 of the judgment. This corresponds approximately to 10,500 euros.

Conclusion

16. The murder of M.B.B. could have been avoided, and the respondent State is responsible for not having done everything in its power to prevent it. Seen from a wider perspective, this case heralds a major development in the theory of the State's positive obligations with regard to violent mentally disturbed persons, on the one hand, and to lawyers who are victims of violence in the performance of their professional activity, on the other. But the present case is not closed. After the Court's judgment the domestic proceedings should be reopened, in both the criminal and the civil courts²⁸. The husband, children and sisters of the late M.B.B. are still waiting to obtain full justice.

²⁸ That is the meaning of the reference in the judgment to the possibility of reopening the case under domestic law (see paragraph 85). The just satisfaction established by the Court only redresses the Convention violation, without prejudice to satisfaction based on section 13 of the State Administration Act. When establishing compensation in the light of section 13, the domestic authorities may take in account the amount already paid by the respondent State under Article 41 of the Convention. Furthermore, the domestic authorities must evidently reimburse the applicants for all the expenses and costs that they unlawfully had to pay during the domestic proceedings.